

ධම්ම නානක්ඛ ඤාණය

හත්තේ ජිනාලංකාර

ධම්ම නානත්ත කඳාණය

හත්තේ ජිනාලංකාර

ධම්මගච්ඡි භාවනා මධ්‍යස්ථානය

ධම් දානය පිණිසයි

ප්‍රථම මුද්‍රණය : 2019 ජනවාරි මස

මුද්‍රණය

චම්පිකා ප්‍රින්ටර්ස්
කොළඹ පාර, වැහැර, කුරුණෑගල

Tele: +94 37 2226165

www.champikaprinters.com

පෙරවදන

සිඬිනි හි ලංකාරාම විහාරස්ථානය පුණ්‍යකාමි විශාල පිරිසකට ධර්මයෙන් පිහිටක් ලබාදෙන පින්බර සෙනසුනකි. එහි ප්‍රධාන අනුශාසක පූජනීය මිගහකුඹුරේ ධම්මගච්චි ස්වාමීන් වහන්සේගේ අනුශාසනා පරිදි, පසුගිය වර්ෂ කීපයකම භාවනා වැඩ සටහන් පැවැත්විනි. මෙවරද 2018 දෙසැම්බර් මාසයේදී එහි සැදැහැවත් ධර්මකාමි පින්වත් පිරිසකගේ සංවිධානයෙන් දින පහක භාවනා වැඩ සටහනක් පැවැත්වින.

එම දහම් වැඩ සටහනේදී භාවනානුයෝගී පිරිසට විශේෂ ධර්ම දේශනාවන් පෙලක් පවත්වන ලදී. එම දේශනාවන්ගෙන් තෝරාගන්නා ලද දේශනාවන් කීපයක් පොතක් හැටියට මුද්‍රණය කොට ධර්මකාමි පින්වතුන්ට බෙදාදීමට විශේෂයෙන් සිත යොමුකළේ පින්වත් පද්මා කරුණානිලක මහත්මිය ය. දහම් පොත් සකස් කිරීමේ හුරුවක් හදාගත් එම මහත්මියගේ මෙම උතුම් ව්‍යායාමය ප්‍රසංශනීයය.

නොඇසූ ධර්මයක් අසන්නට සැලැස්වීම, නොකියවූ ධර්ම කාරණාවන් කියවන්නට සැලැස්වීම උතුම් පින්කමකි. එම ධර්ම භාග්‍යය හිමිකරගත් එතුමියට, මෙම පොත කියවන සැමදෙනාගේම ප්‍රසංශාව ආශීර්වාදය හිමිවිය යුතු යැයි සිතමි.

මෙහි එන ධර්ම විස්තරය කථන භාෂාවෙන් ඉදිරිපත් කර ඇත. එය ලිඛිත භාෂාවට ගලපා කියවන්නාට පහසුවෙන් අර්ථ ග්‍රහණය කරගැනීම පිණිස සරල සංසෝදනයන් පමණක් සිදුකර ඇත. එහෙත් භාෂාවට වඩා ධර්මාර්ථය ආරක්ෂා කරගැනීම කෙරෙහි වැඩි සැලකිල්ලක් දක්වා ඇති බව සිහිපත් කරමු.

එක් අයෙක් හෝ මෙම පොත කියවා, එක දහම් පදයක් හෝ දැනගෙන ධර්මය කෙරෙහි සැදැහැ සිත උපදවා ගත්තේ නම්, එයින්ම මෙම පොත සකස්කිරීමේ කාර්යය ඉටුවී ඇතැයි විශ්වාස කරමු.

වෙහෙස නොබලා දහම් වැඩසටහන සංවිධානය කරගත් පින්වතුන් සැමදෙනාටත්, මෙම දහම් පොත සකස්කොට මුද්‍රණය කර බෙදාදීමට කටයුතු කළ පින්වත් පද්මා කරුණාතිලක මහත්මියටත් ධර්ම ඥානය භාවනා ඥානය පහලවේවා...! මේ උතුම් ධර්ම දානමය පින් සසර දුකින් මිදී අමා මහ නිවනින් සැනසීම පිණිසම හේතු වාසනා වේවා යි මෙත් සිත් පෙරදැරිව ප්‍රාර්ථනය කරමු.

මෙයට මෙමතීයෙන්

හත්තේ ජිනාලංකාර

පුණ්‍යානුමෝදනාව

සබ්බ දානං ධම්ම දානං ජිනානී

සියළු දානයන් පරදවා ධර්ම දානය ජය ගනී

සම්බුද්ධ ශාසනයේ පර්යාප්තිය වශයෙන් සැලකෙන ඒ නිර්මල බුද්ධවචනය ඇතුළත් ත්‍රිපිටකය, වසර 2300 කට අධික කාලයක් විවිධ අභියෝගයන්ට මුහුණ දෙමින් දිවිහිමියෙන් සුරක්ෂිත කරමින්, යුගයෙන් යුගයට, පරපුරෙන් පරපුරට රැගෙන ආ, අතීතයේ වැඩසිටියාවූත්, වතීමානයේ වැඩසිටින්නාවූත්, ඒ උතුමන්වහන්සේලාට නමස්කාරවේවා!

පසුගිය වසර කිහිපයකම අප විහාරස්ථානයට වැඩමකොට භාවනා වැඩ සටහන් පැවැත්වූ හන්තේ ජිනාලංකාර ස්වාමීන්වහන්සේට අපගේ කෘතඥතාවය පුදකරමු. එම සත් කාශීය ඉදිරියටත් පවත්වාගෙන යාමට ශක්තිය ධෛර්යය ලැබේවායි ප්‍රාර්ථනා කරමු.

සැමට දහම් මග හෙලිකර දීමට නිරතුරුවම කටයුතු කරන සිඩ්නි ලංකාරාමවාසී නායක ස්වාමීන්වහන්සේ ඇතුළු සියළුම හික්කුන්වහන්සේලාටද, ධම් ප්‍රචාරක කටයුතු සඳහා මෙම පුණ්‍ය භූමියට වැඩමකරන්නාවූ සියළුම ආගන්තුක ස්වාමීන්වහන්සේලාටද, සුවසේ ශාසනික කටයුතු කරගෙන යාමට අවශ්‍ය ශක්තිය, ධෛර්යය සහ නිදුක් නිරෝගී දිසායු සම්පත් අභිවධීනයවේවා!

විහාරස්ථානයේ අභිවාද්ධිය සඳහා ඇප කැපවී වැඩකරන්නාවූ විහාරස්ථ දායක සභාවේ සැමටත්, මෙම පුණ්‍ය භූමිය ඉතාමත් සංවිධානාත්මකව පවත්වාගෙන යාමට නත් අයුරින් උදවු උපකාර කරන්නාවූ සියළුම දෙනාටත් නිවන් මගට යොමුවීමටම මෙම ග්‍රන්ථය හේතුවේවා!

භාවනා වැඩසටහන සංවිධානය කළා වූ සහ විවිධ අයුරින් සහායවෙමින් උදවු උපකාර කළා වූ සියළුම දෙනාටත්, මෙම ධර්ම ග්‍රන්ථය ඔබ අතට පත් කිරීමට විවිධ අයුරින් කටයුතු සංවිධානය කළා වූ සැම දෙනාටත්, ග්‍රන්ථය පරිශීලනය කරන ඔබටත්, නිවන් අවබෝධය පිණිසම මෙම ග්‍රන්ථය හේතුවේවා!

මෙම සියළු පුණ්‍ය ධර්මයන්, පින් කැමති දෙවියන්ටත්, මිය පරලොව ගියා වූ අපගේ දෙමවුපියන් ඇතුළු සියළු ඥාතී මිත්‍රාදීන්ටත්, සුච්චත්ව වාසයකරන සියළු නෑ හිත මිතුරන්ටත්, සියළු ලෝ වැසියන්ටත් අත්වේවා! ඒ සැම නිවනින් සැනසෙත්වා!

පද්මා කරුණාතිලක

2019-01-05

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

ධම්මනානත්තේ ඤාණං

(අකුසලකෝ වචන්තේති)

තුන් ලෝකාග්‍රවු භාගාවත්වු, අරිහත්වු සම්මා සම්බුදුපියාණන්වහන්සේට, ඒ උතුම් ශ්‍රී සද්ධම් රත්නයට, උතුම් වූ සංඝ රත්නයට මම නමස්කාර කරමි, මාගේ නමස්කාරය වේවා!

තුනුරුවන් සතු අනන්ත ගුණ බලයෙන්, මේ පින්වත් සැම දෙනාටම අද මේ ධම් දේශනාව තුළින් මා කියා දෙන්නට බලාපොරොත්තුවන්නාවූ ධම් කරුණු සියල්ලක්ම ඉතාමත්ම හොඳින් නිවැරදිව පිළිවෙලකට තේරුම්ගන්නට ලැබේවා! එයම ධම් මාගීයක් වේවා! ඒ වගේම, ඒ ධම් මාගීයේ ගමන්කොට, අසංඛත ධාතු සංඛ්‍යාත අමා මහ නිවනින් සැනසීම ලැබේවා කියා මෙමත්‍රියෙන් ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

අපි අද නිවන් දැකීමට උපකාරවන ගාමිභීර කරුණු ටිකක් කියාදෙන්නට බලාපොරොත්තුවෙනවා. හොඳින් සිහිය අවදි කරගෙන, නුවණ යොදාගෙන අවධානයෙන් අහන්න, හිතන්න.

බුදුරජාණන්වහන්සේට ධම්‍ය දකින්නාවූ විසිතුරුවූ නුවණක් තිබෙනවා. එකක් නෙවෙයි, බුදුරජාණන්වහන්සේට ඤාණ සමුදායක් තිබෙනවා. බුදුරජාණන්වහන්සේගේ ඒ පිහිටා තිබෙන ඤාණ සමුදායේ දැකීමේ ගුණය, එක එක ධම්

කාරණයෙන් කාරණයට වෙනස්වෙනවා. එකම ඥානයකින් නෙවෙයි, සියළුම දේවල් දැනගන්නේ, තේරුම්ගන්නේ, අවබෝධ කරගන්නේ. පොදු වශයෙන් කියනවා සවිඥා ඥාණයෙන් දැනගත්තාය කියලා කියනවා.

බුදුරජාණන්වහන්සේට, ඒ ඒ ධර්ම කාරණය දැනගන්න, දැකගන්න, අවබෝධ කරගන්නාවූ විශේෂිත ඥාන ධර්ම බොහෝ තිබුණා. අනන්ත ඥාන තිබුණා. ඒ නිසා කියනවා,

අනන්ත ඥාණෝ විමලෝ
දක්ඛිනෙයොස් ගුණාකරෝ
පතිගන්භාතු භගවා
දක්ඛිණෝදක මුත්තමං

ඒ අනන්ත ඥාණ සමුදායෙන් එක එක ධර්ම කාරණාවලට යොමුකරලා බලන දකින ඥාණයන් තිබෙනවා. ඒ ඒ ඥාණ කොටස්වලට, ඥාණ කාණ්ඩවලට, අවබෝධවෙන වැටහෙන ධර්ම මණ්ඩලන් තිබෙනවා.

උදාහරණයක් වශයෙන් ගත්තාම, අපි ඉන්නා මේ ශාලාවේ වහලය, බිත්ති, දොර ජනෙල් ආදී එක් එක් කොටස් හදන්න විශේෂිත දැනුම් සම්භාරයක් අවශ්‍යවෙනවා. ඒ දැනුම එකින් එකට වෙනස් වෙනවා. ඒ වගේ, බුදුරජාණන්වහන්සේගේ ඥාන ධර්ම සමුදායේ එක එක ධර්ම කාරණාවලට, එක එක අරමුණුවලට යොදා බලන, ඒ ඒ ඥාන, ඒ ඒ දැනුම් සම්භාරයක් තිබෙනවා. එවැනි ඥාණ සමුදායක් බුදුරජාණන්වහන්සේට තිබුණා.

ධම් කාරණයක ඇතුළත්තයකට බැසගෙන ගිහිල්ලා, එහි ඇති ඉතාම කුඩා දේ පවා, පැහැදිලිව විසිතුරුව, හොඳට දැක අවබෝධ කරගන්න පුළුවන් පුදුම විදියේ, විශාල නුවණක් තීක්ෂණ නුවණක් බුදුරජාණන්වහන්සේට තිබෙනවා. ඒ නුවණට කියනවා, ධාතු ස්වභාවයන් දකින්නාවූ නුවණ කියලා.

අපි අද මේ පින්වතුන්ට කියා දෙන්නට බලාපොරොත්තුවෙනවා, විපස්සනාවටත් ගැනෙන, සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේත් සඳහන්වෙන, ඒ ධාතු ස්වභාවයන් පිළිබඳව.

ධාතු කියලා කියන්නේ මොනවාද?

අසංඛත ධාතුව කියලා කියන්නේ නිව්භාවයට. ඒත් ධාතු ස්වභාවයක්.

ධාතු කියලා කියන්නේ, අපි යම්කිසි දෙයක් කොටස් කරගෙන, කොටස් කරගෙන, බෙදාගෙන බෙදාගෙන ගියොත්, අවසානයේ තව දුරටත් කොටස් කරන්න බැරි තැනක නවතිනවා. ආන්න ඒ තව දුරටත් බෙදන්න බැරුව නවතින, ඒ ඉතුරුවෙන ඒ ගුණ ස්වභාවයට කියනවා ධාතු ස්වභාවය කියලා.

අපි මේ ලෝකයේ තිබෙන්නාවූ ධාතු ස්වභාව, පඨවි, ආපෝ, නේජෝ, වායෝ ආදී වශයෙන් දක්වනවා. එපමණක් නොවෙයි, තව ගොඩාක් තිබෙනවා.

මේ ධාතු ස්වභාවයන් කවදාවත්ම එකින් එකට සමාන වෙන්නේ නෑ. ඒවා එකින් එකට වෙනස් වෙනවා. ඒ ඒ ධාතූන්ගේ ලක්ෂණ, ඒ ඒ ස්වභාව, එකින් එකට, එකින් එකට වෙනස්. ඒ නිසා කියනවා, ධාතු ස්වභාවයන්ගේ තියෙන නානත්වය කියලා. ධාතූන්හි තිබෙන්නාවූ වෙනස්බව, ධාතූන්හි තිබෙන්නා වූ නානත්වය දැනගැනීමට, වෙනස් වෙනස් නුවණකුත් අවශ්‍යයි. ධාතු ස්වභාව 20 ක් තිබුණොත් ඒ ස්වභාව 20 දැනගන්නා වූ ඥාන 20 ක් තියෙන්න වෙනවා.

ඒ නිසා, ඒ ධාතූන්හි ප්‍රභේදය දකින, ධර්මයන්හි ප්‍රභේදය දකින්නාවූ, නුවණට කියනවා, ‘ධාතු නානත්වය දකින්නාවූ නුවණ’ කියලා.

රූප දැකීමටම පමණක් පුළුවන්වූ ගුණ ස්වභාවයක්, ප්‍රසාදීය ගතියක්, ඇසේ තිබෙනවා. ඒ ප්‍රසාදයට කියනවා **චක්ඛු ධාතු** කියලා. ඒ චක්ඛු ධාතුවට කළහැක්කේ එකම එක දෙයයි. බාහිරයේ ඇති වස්තුවල වණි ස්වභාවය දැක ගැනීම, වණිය ග්‍රහනය කරගැනීම පමණමයි. කවදාවත්ම බාහිරයේ තියෙන රූපයට හෝ වණියට බැහැ ඒ කාර්යය කරන්න. ඒ නිසා කියනවා, **චක්ඛු ධාතු** කියලා.

ඒ චක්ඛු ධාතු කියන එක පිටත පවතින ද්‍රව්‍යාත්මක කිසිම දේකින් හදන්න බැහැ. ඒ වගේ ඇහැක්, ඒ වගේ චක්ඛු ධාතුවක් හදන්නම බැහැ. රොබෝලා හදන්න පුළුවන්, නමුත් රොබෝලාට මේ වගේ ඇස් හදන්න බැහැ.

වක්බු ධාතු හදන්න පුළුවන්වෙන හේතුවක් තියෙනවා. ඒ තමයි කමිය.

වක්බු ධාතුවට රූප ධාතුවක් ග්‍රහනය වෙන්නට, ආලෝකයේ උදව්වක් උපකාරයකුත් අවශ්‍යයි. නමුත් වක්බු ධාතුවේ එකම එක වැඩයි තියෙන්නේ, කිසියම් දෙයක වණිය ග්‍රහනය කරගැනීම පමණයි.

කනට කියනවා සෝන ධාතු කියලා. මේ සෝන ධාතුවේ ගැටෙන්නේ, ශබ්ද මාත්‍රයක් පමණයි. ශබ්දයක් නිකුත්වෙන්නේ වායුවකට සම්බන්ධව. වායුව හරහා එන ශබ්ද මාත්‍රයක් පමණක් ග්‍රහනය කරගන්නාවූ ගතියක් තියෙනවා. ඒක එලිය ඇති තැනකද, අන්ධකාරයේද කියා වෙනසක් නැහැ. කනට නැත්නම් සෝන ධාතුවට කරන්න පුළුවන්, ශබ්දය කියන්නාවූ ධර්මය ග්‍රහනය කරගන්න පමණමයි.

වක්බු ධාතුවට වණිය පමණක් ග්‍රහනය කරන්න පුළුවන් වගේ, සෝන ධාතුවට ශබ්ද මාත්‍ර පමණක් ග්‍රහනය කරන්න පුළුවන්. ඒ ශබ්ද වලට පාටක් නැහැ. ඒ ගති ස්වභාවය ග්‍රහනය කරන්නාවූ එකම ස්ථානය තමයි සෝන ධාතු කියලා කියන්නේ.

වක්බු ධාතුවත්, සෝන ධාතුවත් එකම විදිය නෙවෙයි. වෙනස් වෙනස් ගති ස්වභාව තිබෙන ධාතු ස්වභාව දෙකක්.

ඊළඟට, වක්බු ධාතු කියලා කියන්නේ පයවිත් නෙවෙයි, ආපෝත් නෙවෙයි, තේජෝත් නෙවෙයි, වායෝත්

නෙවෙයි, වණියන් නෙවෙයි, ගන්ධය නෙවෙයි, රස නෙවෙයි. ඒවා එකක්වත් නොවෙන අමුතූම විදියේ ගුණ සහිතවයක්. අපට ඇස් තිබුනාට, ඇහැ ගැන අපි දන්නේ නැහැ. සෝත්ත ධාතුව ගැනත් එහෙමයි.

සාණ ධාතුව කියලා කියන්නේ, ගන්ධය පමණක් හසුකරගන්නාවූ සහිතවයක්. එක්වූ ධාතුවේ සහිතවය හෝ සෝත්ත ධාතුවේ තිබෙන ලක්ෂණ සහිතවය සාණ ධාතුවට නැහැ.

මලක් ගත්තොත්, ඒ මලේ තිබෙනවා වණියක්, දිගක්, පළලක්, උසක්, යම්කිසි හැඩයක්, රසයක්. ඒ කිසිවක් ඒ සාණ ධාතුවට වැඩක් නැහැ. ඒ සාණ ධාතුව කරන්නේ, මලේ තිබෙන්නාවූ විවිධවූ ගුණ සම්භාරය මැද තිබෙන සුවඳ ග්‍රහනය කරගැනීම පමණයි. ඒ නිසා, ඝාන ධාතුව, එක්වූ ධාතුව, සෝත්ත ධාතුව වලට වඩා වෙනස්.

ඊළඟට තිබෙනවා, යම්කිසි දෙයක සුවඳත් වැඩක් නැති, වණියත් වැඩක් නැති, ශබ්දත් වැඩක් නැති, ඒ තුළ තිබෙන යම්කිසි රස සහිතවයක්, රස ගතියක් පමණක් හසුකරගන්න පුළුවන් විදියේ ධාතුව සහිතවයක්. ඒකට කියනවා ජීවිතා ධාතුව කියලා.

ඊළඟට, අපේ ශරීරයේ තිබෙන්නාවූ ස්ප්ෂීතිය ගති සහිතවයක් තියෙනවා. ඒකට කියනවා කාය ධාතුව කියලා.

මේ ධාතුව සහිතවයන්, එක්වූ, සෝත්ත, ඝාන, ජීවිතා, කාය, එකකට එකක් වෙනස්වූ ධර්මතාවයන්. මේවා වෙනස්

කියන්නේ හැඩ වැඩ අතින් නෙවෙයි. ග්‍රහනය කරගන්නාවූ ගති ස්වභාවයන් වෙනස් නිසා. අදාළ කාරණය දැනගන්නට හේතුවෙන මූලික ලක්ෂණ, මූලික ගති ස්වභාවයන් එකිනෙකට වෙනස්. ඒ නිසා, ඒකට කියනවා, ධාතු කියලා.

ඊළඟට, ඒ ධාතු ස්වභාව සියල්ලටමත් වඩා වෙනස් තවත් ධාතු ස්වභාවයක් තිබෙනවා. ඒ තමයි, මනෝ ධාතුව. මනෝ ධාතුවට සිතුවිලි පමණක් අරමුණුවෙනවා. හොඳ හෝ නරක හෝ මධ්‍යම හෝ ප්‍රණීත හෝ ඕනෑම දෙයක් දැනගන්නාවූ ගති ස්වභාවයට කියනවා මනෝ ධාතුව කියලා.

මේ ධර්මය 6, එකින් එකට වෙනස්. කිසිම අතකින්, කිසිම විදියකින් සමානකමක් නැහැ. වක්ඛු ධාතුවට යම්කිසි දෙයක වණිය ග්‍රහනය කරගන්න නම්, ආලෝකයත් තියෙන්න ඕන. ආලෝකය අරමුණට වැටෙන්න ඕන. වක්ඛු ධාතුවට නෙවෙයි ආලෝකය වැටෙන්න ඕන. නමුත් සෝත ධාතුවට ශබ්දය අරමුණු කරගන්න ආලෝකය අවශ්‍ය නැහැ. ඒ ඒ ධාතු ස්වභාවවල තිබෙන්නාවූ වෙනස්කම් නිසා, හැපෙන ස්වභාවයන් වෙනස්වෙනවා.

මේ මූලික ධාතු ස්වභාවවල ගති, මේ වෙනස්කම් ආදී සියළු දේ, දැනගන්නාවූ මහා ඤාණයක් බුදුරජාණන්වහන්සේට තියෙනවා.

ස්ඵර්ශ කියලා තවත් ධර්මයක් තියෙනවා. මේ ධාතු ස්වභාවයන්වල යම්කිසි දෙයක්, ආරම්භණයක්, හැපෙන ගතියට කියනවා, ස්ඵර්ශ කියලා. මේ ධාතු ස්වභාවයන් එකින්

එකට, එකින් එකට වෙනස්වෙන නිසා, ඒ ඒ ධාතුන්හි ආරම්භ ගැටීම වශයෙන් හටගන්නා ස්ඵෛනික වෙනස්වෙනවා.

වක්බු ධාතුවට, වණි රූපය ඇහැ ලභටම ඇවිත් හේත්තුවෙන් අවශ්‍ය නැහැ. වණි රූපය තියෙන තැනම තිබියදීම, එහි ඡායා මාත්‍රයක් වැනි දෙයක් හස්පාගැනීමේ හැකියාව වක්බු ධාතුවට තිබෙනවා. ඒ නිසා, වක්බු ස්ඵෛනික කියන එක අමුතුව විදියකට ක්‍රියාත්මක වෙන්නේ, වැඩකරන්නේ.

නමුත් සෝත ධාතුව එහෙම නැහැ. ශබ්දය වායුව හරහා ඇවිත් සෝත ධාතුවේ ගැටෙන්නම ඕන. ඒ හැපීම වක්බු ස්ඵෛනිකයට වඩා වෙනස්. සෝත ධාතුව ශබ්දය හස්පාගන්නේ, වක්බු ධාතුව රූපය හස්පාගන්නා විදියට නෙවෙයි.

ඒ නිසා, මේ ධාතුන්ගේ වෙනස්කම් නිසා, හැපීමේ වෙනස්කම්, ස්ඵෛනිකයේ වෙනස්කම් තිබෙනවා.

ඊලඟට නාසය, තවත් අමුතුව විදියේ, අරමුණු ගන්නා ස්වභාවයන් ඇති තැනක්. අරමුණ, නාසය ලඟ ඇතිල්ලෙන්නට ඕන. සුළඟෙන් හෝ වෙනයම් විදියකින් හෝ ගිහින් එතන හැපෙන්නටම ඕන. දුර හෝ ලඟ තිබෙන ගඳ සුවඳ, සුළඟෙන් හෝ වෙනයම් විදියකින් ධාතු ස්වභාවය ඇති, සාන ප්‍රසාදයේ හැපුණොත්ම විතරයි ගඳ සුවඳ දැනෙන්නේ.

ගඳ සුවඳේ හැපීමත්, ශබ්දයේ හැපීමත්, වණි ධාතුවේ හැපීමත්, ආකාර තුනකටයි සිද්ධවෙන්නේ.

ඒ වගේම, දිවට දැනෙන රස, දිවේ හැපෙන ගතියක් වෙනස්.

අපි සුවඳ පැන් පුරවපු පොකුණකට බහිනවා. ඔපව වතුරෙන් යටට යනතෙක් අපි වතුර යටට යනවා. ඒ සුවඳ අපට දැනෙනවාද? නැහැ. දැන් අපට දැනුනේ නැත්තේ ඇයි? වතුර යට ඉන්නකොට, අපේ නාසයට ගඳ සුවඳ දැනුනේ නැත්තේ, ප්‍රසාදයේ අඩුවක් තිබුණු නිසාද? නැහැ, අරමුණේ හැපීම නැති නිසා. සුවඳ දැනෙන්න නම්, වායෝ ධාතුවක් තිබිය යුතුවෙනවා.

අපි හිතමු, අපි මුහුදට පනිනවා කියලා. මුහුදේ වතුර යටට ගිහිල්ලා, වතුර ටිකක් අපට පෙනෙනවා. එතකොට, ඒ බව අපට දැනෙනවා.

දැන් බලන්න ජීවිතයේ ස්ඵඨිය වීමෙයි, නාසයේ ස්ඵඨි වීමෙයි තියෙන වෙනස. නාසයේ ස්ඵඨිවීම වතුර හරහා වෙන්වේ නැහැ.

මේ හැපීම, ස්ඵඨිය, එකින් එකට, එකින් එකට වෙනස් වෙනවා නේද?

ඊළඟට, කයට අරමුණ දැනෙන්නට නම් කාය ප්‍රසාදයට අරමුණ ඇතිල්ලෙන්නට, හැපෙන්නට, තදවෙන්නට ඕන.

ඔන්න ඔය විදියට, ස්ඵඨිවීමවල වෙනස්කම් තිබෙනවා.

එපමණක්ම නෙවෙයි. දැන් අපි ඇහෙන්න දෙයක් බලා, ශබ්දයක් අසා, සුවඳක් විඳලා, රසයක් දැනිලා, ස්ඵඨියක්

ලබලා, ඇස් දෙකක් පියාගෙන, ඒ ස්ඵඨිය, ශබ්දය, ගන්ධය ලබපු තැනින් ඇතට ගිහිල්ලා, ඒ ස්ඵඨි කළ දේවල් ගැන හිත හිතා, හිත හිතා ඉන්නවා. එහෙම ඉන්නකොට, මනෝ ධාතුවට, ආලෝකය හෝ සුළඟ හෝ වතුර හෝ කිසිවක් නැතුව ඒ ඒ අරමුණු ස්ඵඨිවෙව්, ස්ඵඨිවෙව්, ස්ඵඨිවෙව්, හැපී හැපී, හැපී හැපී, එතනම මතුවෙව් මතුවෙව් මතුවෙව් තියෙනවා.

මනෝ ධාතුවේ ස්ඵඨිය හරිම වෙනස්. මේ මනෝ ධාතුවේ ස්ඵඨිය හරිම අමුතූයි. හරියට කියනවා නම්, මනුෂ්‍යයෙක් එක තැනක උඩපනිනවා වාගෙයි.

ඒ නිසා, මේ අරමුණු ස්ඵඨිවීම තිබෙන්නේ ක්‍රම හයකටයි.

මේ ස්ඵඨි ක්‍රම 6 වෙනස්වුනේ ධාතු ස්වභාවයන්ගේ වෙනස්කම් නිසයි. ධාතු නානත්වය නිසයි.

බුදුරජාණන්වහන්සේට, මේ ධාතු නානත්වය නිසාම ස්ඵඨියත් වෙනස්වෙනවා කියන ඒ නුවණ තිබෙනවා. ස්ඵඨිවීම ආකාර 6 කට සිදුවෙනබව කියන නුවණ තිබෙනවා.

ස්ඵඨිය නිසා ඇතිවෙන්නේ වේදනාව. ඇසට රූපයක් පෙනුනාම, ඇසෙන් රූපයක් දැක්කාම, වේදනාවක් ඇතිවෙනවා. රූපයක් දකිනකොට, රූපය සම්බන්ධයෙන් විඳින වේදනාවයි, ශබ්දයක් ඇහෙනකොට, ශබ්දය නිසා ඇතිවෙන වේදනාවයි කියන්නේ, වේදනා ස්වරූප දෙකක්.

රූපයක් දැක්කාහම, ඒ දැකපු රූපය විදිනකොට, පිරුණු ගතියක් තියෙනවා. ඒකට බැසගත්ත අමුතුවම විදියේ සරූපයක් තියෙනවා. නමුත් ශබ්දයක් ඇහුනාම, ඊට වඩා වෙනස්. රූපයක් බලනවිටයි, ශබ්දයක් අහනවිටයි, ඇතිවෙන වේදනා ගති වෙනස්.

ස්ඵඨිය නිසා, රූපය සම්බන්ධයෙන් ඇතිවෙන විදීම, ශබ්දය සම්බන්ධයෙන් ඇතිවෙන විදීම, ගන්ධය සම්බන්ධයෙන් ඇතිවෙන විදීම, රසය සම්බන්ධයෙන් ඇතිවෙන විදීම, කායස්ඵඨිය සම්බන්ධයෙන් ඇතිවෙන විදීම සහ මනෝ ස්ඵඨියෙන් ඇතිවෙන විදීමයි, කියලා විදීම ක්‍රම 6 ක් තියෙනවා.

අපි හිතාගෙන ඉන්නවා, ශබ්දය නිසා එන විදීමම තමයි ගන්ධය නිසා ඇතිවෙන්නේ, ඒ විදීමම තමයි රූපය නිසා ඇතිවෙන්නේත් කියලා. එහෙම නැහැ, වෙනස්කම් තියෙනවා.

ඒ නිසා, විදීම ක්‍රම 6 ක් තියෙනවා. ඒ විදීම ක්‍රම 6 ම, සැප දුක් උපේක්‍ෂා කියලා පොදු වශයෙන් කඩනවා.

හැබැයි, ඇතුලටම ගිහිල්ලා, ගැඹුරටම ගිහිල්ලා බැලුවාහම, ඒ සුබ දුක්ඛ උපේක්‍ෂාවන් වේදනාවන් වෙනස් වෙනවා. ඇසෙන් එන සැප දුක් උපේක්‍ෂාවන් කනෙන් හෝ අනිකුත් ඉඤ්ජියයන්ගෙන් එන සැප දුක් උපේක්‍ෂාවන්ට වඩා වෙනස්. ඒ වෙනස්කම් වෙන්නේ, ස්ඵඨිවල වෙනස්කම් නිසයි. එහෙම වෙන්නේ ධාතු සභාවවල වෙනස්කම් නිසයි.

දැන් ඔය සිදුවෙන වෙනස්කම් පිළිබඳව කියන්නට, විදීම 6 කුත් තිබෙන බව කියන්නට, බුදුරජාණන්වහන්සේට පුළුවන්.

අපි ඔය විදීම 6 හඳුනාගන්නේ නැති නිසා, දැනගන්නේ නැති නිසා, භාවනාවේදී අපට ඒක ප්‍රශ්නයක් වෙලා තිබෙනවා. අපි භාවනාවක් තුළ සැපයක් සොයනවා. ඒ සැපය සොයන්නේ, අපි මේ බාහිරය වින්දනය කරපු දේවල් වලට සාපේක්ෂව. එහෙම නැත්නම් සමානව.

අපි මෙහෙම කිව්වොත්, භාවනාවක් තුළ, ධ්‍යානයක් තුළ පුදුම සැපයක් තියෙනවා, ශාන්ත ගතියක් තියෙනවා කියලා, අපි ඒ බාහිර සැප සභාවයන්ගේ අනුසාරයෙන් වින්දනයක් ගොඩනගාගන්නවා, රූපකයක් හදාගන්නවා, මේ සැප මෙහෙම වියයුතුයි, කියලා. ඊටපස්සේ, අපිත් ඒක ඇතුළතින් අපේක්ෂා කරනවා. හැබැයි ඒක නෙවෙයි තියෙන්නේ. හිතේ ගොඩනැගෙන්නාවූ, භාවනාවක සැපය මේ බාහිර අරමුණුවලින් ලබන සැප වලට වඩා වෙනස්. ඒක මනෝමය ධර්මයක් සම්බන්ධයෙන් ඇතිවෙන සැපයක්.

අපි දැන් ධාතු සභාවයන්ගේ නානත්වය, ස්ඵඨියන්ගේ වෙනස්කම්, වේදනාවේ වෙනස්කම් ගැන කතාකළා.

දැන් අපට යම්කිසි විදීමක් ඇතිවුනාම, ඒ විදීම තුළ බාහිර අරමුණු සම්බන්ධයෙන් සඤ්ඤාවක් ඇතිවෙනවා. ඒ සඤ්ඤාවත්, රූපයේ හැඩතල ගන්නා සඤ්ඤාව, ශබ්දය හඳුනාගන්නා සඤ්ඤාව, ගන්ධය ගන්නා සඤ්ඤාව, රසය ගන්නා සඤ්ඤාව, ස්ප්ඨිය ගන්නා සඤ්ඤාව, කියලා එකින්

එකට වෙනස් වෙනවා. ඒ සඤ්ඤාවලේ ගන්නේ, එකින් එකට, එකින් එකට, වෙනස් විදියටයි.

දැන් මම රූපයක් දිහා බලා සඤ්ඤාවක් හදාගන්නවා. ඊළඟට ශබ්දයක් අහලා, ශබ්දයේත් සඤ්ඤාවක් හදාගන්නවා. නමුත් ඒ සඤ්ඤාව මට වැටහෙන්නේ, පාටක් හැටියට හෝ රූපයක් හැටියට හෝ නෙවෙයි. යම්කිසි ගති ස්වභාවයක් හැටියට. ඒක අමුතුව විදියේ සඤ්ඤා ස්වභාවයක්. බාහිර රූපකයක උසක් පළලක් මහතක් පාටක් දැනෙනවා. ශබ්දය එහෙම නෙවෙයි, අඩු වැඩි වශයෙන් තරංග වගේ තමයි වැටහෙන්නේ.

ගන්ධය සම්බන්ධයෙන් සඤ්ඤාව ඊටත් වඩා වෙනස්. රසයත්, අමුතුව සියුම්වූ ගතියක්. ස්ප්ඵයත් වෙනස්වූම, උණුසුම් සහගත, සැප සහගත, ගතියක්.

ඊළඟට, ධම්මාරම්මණය සිතට එනකොට බොහෝ වෙනස්කම් තිබෙනවා. අපි දැකපු දෙයක්, කෙනෙක් ගැන හිතනකොට රූපය පැහැදිලිව හිතට දැනෙනවා. දැකලා නැති කෙනෙක් ගැන යම්කිසි කතාවක් අහන්න ලැබුණොත්, ඒ කතා අනුසාරයෙන් අපි යම්කිසි සෙවනැල්ලක් හදාගන්නවා. ඒ නිසා, ධම්ම සඤ්ඤාව කියන එක තවත් අමුතුව විදියකටයි දැනෙන්නේ. ඒ වෙනස්කම් නිසා සඤ්ඤාව වෙනස්වෙනවා.

ඒ නිසා, එකින් එකට, එකින් එකට වෙනස්වූ සඤ්ඤා 6 ක් දකිනවා.

බුදුරජාණන්වහන්සේ, මේ කියන්නා වූ ධාතුන්ගේ නානත්වය, වෙනස්බව දකිනවා. ඒ නිසාම, ස්ඵඨියේ වෙනස්කම් දකිනවා. වෙනස්වූ ස්ඵඨි 6 ක් නිසා වේදනා 6 ක් දකිනවා. වේදනා 6 නිසා, සඤ්ඤාවන් සය ආකාරයකට දකිනවා.

ඊළඟට, සඤ්ඤාවන් නිසා, විතකී කිරීම, සංකල්ප හටගන්නවා. දැකපු දෙයක් නිසා සඤ්ඤාවක් හැඳුනාහම, එයට අනුගතව රූපකයක් හිතනවා. එතකොට විත්ත රූප ටිකක් හැදෙනවා. සිතට අරමුණුවෙන රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්ඵඨි නිසා හැදෙන විත්ත රූප වෙනස් ආකාරයි. ඒ අනුව සිත දක්වන ප්‍රතිචාරත් වෙනස්වෙනවා.

සුවද ගැන ඇහෙනකොට කටට කෙළ එන්නේ නැතිවුනත්, රසවත් කෑමක් ගැන ඇසෙනාවිටදී කටට කෙළ එනවා. විතකීය කරන විදියට තමයි ශරීරයෙන් ප්‍රතිචාර දක්වන්නේ. සඤ්ඤා වෙනස්වනවිට, ඇතිවෙන ප්‍රතිචාරත් වෙනස්වෙනවා.

කන්දක් නැග මහන්සිවි ඉන්නා විටකදී, හොඳ සිහිල් සුළං රැල්ලක් ආවොත් බොහෝම සතුටින් එය පිළිගන්නවා. නමුත් එහෙම අවස්ථාවකදී කටට කෙළ උනන්නේ නැහැ. ප්‍රතිචාර දක්වන විදිය වෙනස්.

තවත් කෙනෙකුගේ දැනුමක් ගැන, ඥානයක් ගැන, මානසික සවභාවයේ දක්ෂකමක් ගැන අහන්න ලැබෙනවා. එතකොට, කටට කෙළ එන්නේ නැහැ. ඒ කෙනා ලස්සනයි

කියලා හිතෙන්නේත් නැහැ. අපට හිතෙන්නේ අර සිත අරමුණුකරන එයාගේ සිත දැක්ක සිතක්, ඒ වාගේ සිතක් මටත් කියෙනවා නම් හොඳයි කියන ඒ විතරක් වෙනස් එකක්.

එතකොට, ස්ඵෛයෙන් ආපු දේ, රසයට, ගන්ධයට, දැකපු දේට, ශබ්දයට, පහසට, මනසට එන අරමුණුවලට අනුව විතර්කී හැදීම අමුතූම විදියකට, වෙනස් වෙනස් විදියට තමයි කරන්නේ.

ඇයි එහෙම වෙන්නේ? වෙනස් විදියට විතර්කී කරන්නේ සඤ්ඤා නානත්වය නිසයි. සඤ්ඤාව වෙනස් නම්, විතර්කීයත් වෙනස්වෙනවා. සඤ්ඤා 6 ක් නිසා, විතර්කී නැත්නම් සංකල්ප 6 ක් වෙනවා.

ඊළඟට, සංකල්ප වෙනස්වීම අනුව අපට කැමැත්ත හෝ අකමැත්ත ඇතිවෙනවා. ඒ ඇතිවෙන කැමැත්ත අනුව ඡන්දය ඇතිවෙනවා. ඡන්දය කියලා කියන්නේ සංකල්ප කරලා ඒ සංකල්ප කරපු දෙයට කැමැත්තක් හදාගන්නවා කියන එකටයි.

සංකල්ප කිරීම 6 ක් වන නිසා, ඡන්ද (කැමැත්ත) 6 ක් කියෙනවා.

යමක් ගැන කැමැත්තක්, ආශාවක් ඇතිවුනාද, ඒ මොහොත්දීම සිතේ පොඩි දැවීමක්, තැවීමක් හැදෙනවා. ඒකට කියනවා 'පරිලාභය' කියලා. රූපයක් ගැන නම් ආශාව ඇතිවුනේ, ඒ රූපය දකිනකල්ම ඉවසීමක් නැහැ. ඒක එක්තරා දැවිලි ගතියක්, නොඉවසුම් ගතියක්. රූපය දැකීමට, කටහඬ

ඇසීමට, සුවඳක් දැනීමට, රසයක් විඳීමට, ස්පර්ශයක් විඳීමට, ඒවා ගැන සිත සිතා ඉන්න, පරිලාභ ගති ඇතිවෙනවා. ඒ ආදී වශයෙන් පරිලාභ ගති 6 ක් කියෙනවා. දැවිලිගති හයක් ඇතිවෙනවා.

මේ ‘පරිලාභය’ ඇතිවුනාම, ඒක නාම ධර්මයන්ට දැවීම්, තැවීම් වශයෙන්, තෙහෙට්ටුව ඇතිවීම් වශයෙන් ඇතුලතින් බලපානවා. ඒ වාගේම, රූප ධර්මයන්ටත් වෙනස්වීම් වශයෙන්, ලෙඩවීම් වශයෙන් බලපානවා. මේ දෙකම සිද්ධවෙනවා. මේ ගැන තේරුමක්, දැනුමක්, අවබෝධයක් නැති නිසාම තමයි අපි සංසාරයට යන කමී හදාගන්නේ.

ඒ පරිලාභය නිසා ඇතිවෙන ඒ දැවීම් තැවීම් නැතිකරගන්න උත්සාහවත්වෙන එකට කියනවා, ‘පර්යේෂණ’ ගතිය කියලා. ඒ කියන්නේ දැවිල්ල නැතිකරගන්ට අවශ්‍ය ආරම්භණය හොයාගෙන යනවා.

යම්කිසි රූපයක් දැකලා, කැමැත්තක් ඇතිවුනා නම් ඒකම නැවත බලන්න විදියක් සොයනවා. ශබ්දයක් ඇසුවා නම්, ඒ ශබ්දය නැවත අහන්න විදියක් සොයනවා. ඒ වගේම, ගන්ධයක්, රසයක්, හෝ පහසක් නිසා පරිලාභයක් ඇතිවුනා නම්, ඒ ඒ දේ සොයාගෙන යන විදියක් සොයනවා. ඒ ඒ දේ ලබාගන්නාතෙක් ඉවසුමක් නැහැ. ඒ විදියට, සොයන විදි 6 ක් කියෙනවා.

අවසානයේදී, පර්යේෂණ කරන දේ, සොයන දේ හම්බවෙනවා. වෙනස්වූ රූපයත්, වෙනස්වූ ශබ්දයත්, වෙනස්වූ

ගන්ධයක්, වෙනස්වූ රසයක්, වෙනස්වූ ස්ඵඨියක්, වෙනස්වූ ධර්මයක් හම්බවෙනවා. මේකට කියනවා ‘පරිලාභය’ වෙනවා කියලා.

1. බුදුරජාණන්වහන්සේ, ධාතු නානත්වය දකිනවා.
2. ධාතු නානත්වය නිසා ඇතිවෙන ස්ඵඨියේ නානත්වය දකිනවා.
3. ස්ඵඨි නානත්වය නිසා ඇතිවෙන වේදනා නානත්වය දකිනවා.
4. වේදනා නානත්වය නිසා ඇතිවෙන සඤ්ඤා නානත්වය දකිනවා.
5. සඤ්ඤා නානත්වය නිසා ඇතිවෙන සංකල්ප නානත්වය දකිනවා.
6. සංකල්ප නානත්වය නිසා ඇතිවෙන ඡන්ද නානත්වය දකිනවා.
7. ඡන්ද නානත්වය නිසා ඇතිවෙන පරිලාභයේ නානත්වය දකිනවා.
8. පරිලාභයේ නානත්වය නිසා ඇතිවෙන පර්යේෂණ නානත්වය දකිනවා.
9. පර්යේෂණ නානත්වය නිසා ඇතිවෙන පරිලාභ නානත්වය දකිනවා.

මෙතන වෙනස් ලක්ෂණ දරන්නාවූ ධර්ම නවයක් තිබෙනවා. ඒ තමයි, ධාතු, ස්ඵඨි, වේදනා, සඤ්ඤා, සංකල්ප, ඡන්ද, පරිලාභ, පර්යේෂණ, පරිලාභ කියලා.

මෙන්ම මේ කියන්නාවූ ධාතුන්, ස්ඵඨියන් ආදී ධර්මතාවල වෙනස්කම් දකිනවාට කියනවා, “නවධර්ම වචන්ථානේ පඤ්ඤා ධර්මනානන්තේ ඤාණං” කියලා. අපට විපස්සනා ඥාන දියුණු කරගැනීමට අතිශයින්ම උපකාරවන්නාවූ ධර්ම ප්‍රකාශණයක් මෙහි තියෙන්නේ. මේක සංයුක්ත නිකායේත් තියෙනවා, පටිසම්භිදා මාභියෙත් තියෙනවා. විස්තර කෙරෙන විදිය තරමක් වෙනස් විදියකට දක්වලා තියෙනවා.

මේ වෙලාවේදී, ලොවුතුරා බුදුරජාණන්වහන්සේගේ බුද්ධ ඥානයෙන් ස්ඵඨිකරපු ගැඹුරු ධර්මය තැන් පිළිබඳව, මේ අපට පුළුවන් ප්‍රමාණයෙන්, දේශනානුසාරයෙන් ඒ තැනට යන්න උත්සාහගත්තේ.

හැම දෙනාටම, මේ ධර්ම මණ්ඩලයේ වෙනස්කම්, ධාතුන්ගේ, ස්ඵඨියන්ගේ, වේදනා, සඤ්ඤාවන් ආදියේ වෙනස්කම්, හොඳින් තේරුම් අරගෙන වටහාගෙන, ඒ ධර්මයන්ට නොඇලී නොගැටී, ධර්මයෝ ධර්මයෝ හැටියට පමණක්ම තේරුම් අරගෙන, හේතු ඵල දහම් හැටියට තේරුම් අරගෙන, මේවායින් වෙනස්වෙලා, මීට වඩා සුන්දරවූ, සුක්ෂ්මවූ, ශාන්තවූ ධාතු ස්වභාවයක් වූ, නිව්වාන ධාතුව අවබෝධ කරගැනීමට, මේ ධර්මය සිතීමේ ඇසීමේ මෙනෙහි කිරීමේ කුසලය ඒකාන්තයෙන්ම හේතු උපනිශ්‍රය වේවා කියලා මෙමතියෙන් ප්‍රාථිනා කරනවා.

සැම දෙනාටම තෙරුවන් සරණයි!

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

ධම්මනානත්තේ ඤාණං

(කුසලතෝ වචත්තේති)

නවධම්ම වචත්ථානේ පඤ්ඤා ධම්මනානත්තේ ඤාණං තී.

ශුද්ධාවන්ත, ගුණවන්ත පින්වත්ති,

තුන් ලෝකාග්‍රවු භාග්‍යවත්වූ අරිහත්වූ සම්මා සම්බුදුරජාණන්වහන්සේ විසින් දේශනාකොට වදාළ, ධම් සාගරයේ එක තැනක කියවෙන්නාවූ ධම්මා කොට්ඨාසයක් විස්තරවෙන, පාළි පාඨයක් මේ වෙලාවේදී, අපි මාතෘකා ස්ථානයේ තබාගත්තේ.

අද මේ පින්වතුන් සීල සමාදානයක පිහිටලා, සිත සංවර කරගනිමින්, භාවනා වඩමින්, බන අසමින්, ධම් වින්තනයක යෙදෙමින්, ප්‍රතිපත්තිමය උත්සාහයක යෙදෙනවා. මේ සියළුදේම සිද්ධකරන්නේ, සංසාරයේ යන ගමන නවත්වලා, නිව්වාන ධාතුවට එක්කාසු වෙන්නට.

එහෙම නැත්නම්, හේතු එල ධම් සමුදායෙන් අයිත්වෙලා, හේතු එල වශයෙන් ක්‍රියාත්මකවෙන නාම ධම්මයන්ගෙන් අයිත්වෙලා, රූප ධම්මයන්ගෙන් අයිත්වෙලා, රූප සඞ්භාවයක් නැති, නාම ධම්ම සඞ්භාවයකුත් නැති, හේතු එල ක්‍රියාවලියක් කිසිසේත්ම නැති, ස්ථානයක් වන, ධම්ම සඞ්භාවයක්වන, අසංඛත ධාතුව වශයෙන් සලකන, නිව්වාන

ධාතුව ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරන්නට. ඒ තමයි අප සියළු දෙනාගේම අවසාන ඉලක්කය, අවසාන බලාපොරොත්තුව. නුවණින් ඒ කටයුත්ත සිද්ධ කළොත්, මේ බන අසන වාරයක් පාසා, සිතන මොහොතක් පාසා, අපි ඒ ස්ථානයට, ඒ ධර්මයට ළඹවෙනවා.

ඒ නිසා, මේ ධර්ම දේශනාවෙන් මේ පින්වතුන්ට අපි කියලා දෙන්නට බලාපොරොත්තුවෙන්නේ, ඒ නිව්‍යාන ධාතුව ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්නට යන ගමන තව තවත් වේගවත් කරගන්නට, ඒ සඳහා උදවුවන උපකාරවන ධර්ම කරුණු ටිකක්.

බුදුරජාණන්වහන්සේට, අනන්ත ඥාන ධර්ම සමුදායක් තියෙනවා. ඒ නිසාම අනන්ත ඥානයන්ගෙන් සමන්තාගත වූ බුදුරජාණන්වහන්සේට පැන් පූජාකිරීමට කියන, ‘අනන්ත ඤාණෝ විමලෝ, දක්ඛිනෙය්‍යෝ ගුණාකරෝ’ කියලා ගාථාවකුත් තියෙනවා.

ලොව්තුරා බුදුරජාණන්වහන්සේගේ අනන්ත ඥාන ධර්ම සමුදායේ එක තැනක, ඥාන පන්තියක් තිබෙනවා. එයින් එක ඥානයක් තිබෙනවා, මෙන්න මේ විදියටයි ඒක කියවෙන්නේ. ‘නවධම්ම වචන්ථානේ පඤ්ඤා ධම්මනානත්තේ ඤාණං’ කියලා. මෙය ධර්ම කාරණා 9 ක් සලකාගෙන බලන, ධර්ම කාරණා 9 ක් පිළිබඳව හිතන්නාවූ ප්‍රඥාව, ‘ධම්මනානත්තේ ඤාණය’ හැටියට කියවෙනවා. ධර්මයන්ගේ නානත්වය දකින්නාවූ නුවණ කියන එකයි ඒකේ තේරුම.

බුදුරජාණන්වහන්සේගේ නුවණ ගැන තවත් මේ විදියට කියනවා නම්, ‘චතුරාසී සත්‍ය’ දකින්නාවූ නුවණ කියලා. එයින් කියන්නේ ආසී සත්‍ය 4 ම එකට අරගෙන එක ඤාණයක් හැටියට සලකනවා, චතුරාසී සත්‍ය ධර්මයන් දකින නුවණ කියලා. එතකොට, ආසී සත්‍ය ධර්මයන් සතරම දකින නුවණ එකක් හැටියට සලකනවා.

එහෙම කතා ව්‍යවහාරයේ, ඒ දේශනාවේ අපි ඒ විදියට කිව්වාට, ඒ චතුරාසී සත්‍ය ධර්මයන් දකින්නාවූ ඥාන වෙන වෙනම 4 ක් තියෙනවා. දුක දකින ඥානයට කියනවා දුක්ඛේ ඥානය කියලා. සමුදය දකින ඥානයට කියනවා සමුදයේ ඥානය කියලා. නිරෝධය, නිවන දකින ඥානයට කියනවා නිරෝධේ ඥානය කියලා. මාගීය, ප්‍රතිපත්තිය දකින ඥානයට කියනවා මග්ගේ ඥානය කියලා. එතකොට, ඥාන 4 ක් වෙනවා, දුක්ඛේ ඥානය, සමුදයේ ඥානය, නිරෝධේ ඥානය, මග්ගේ ඥානය කියලා. එතන චතුරාසී සත්‍ය ධර්මයන්ට ඥාන 4 ක් තියෙනවා. හැබැයි දේශනා කරනකොට, එක එක විලාසයට කියනකොට, අපි කියනවා ‘සිවුසස් දකින්නාවූ නුවණ’ කියලා. එහෙම කියන්නේ ඒක වචනයෙන්. හැබැයි, ඥාන හතරක් තිබෙන බව මතක තියාගන්නට ඕනෑ.

දැන් මෙතනදී, ධර්මතා 9 ක් පිළිබඳව කියවෙනවා.

අපි උදේ වරුවේදී මේ පින්වතුන්ට එක ගාථාවක් කියලා දුන්නා.

යනො යනො සම්මසති
බන්ධානං උදයබ්බයං
ලහති ජිනිපාමොජ්ජං
අමතං තං විජානතං

එහි තුන්වෙනි ගාථා පදයේ තිබෙනවා, ‘ලහති ජිනිපාමොජ්ජං’ කියලා. ඒ කියන්නේ ස්කන්ධ ධර්මයන් විපස්සනා වශයෙන් මෙනෙහි කළාම, ප්‍රමෝදයභාවය, ප්‍රීති ස්වභාවය ලැබෙනවා කියන එක.

මෙතැනදී කියවෙනවා, ‘නව පාමොජ්ජ මූලික ධර්ම’ කියලා කොටසක්. ‘පාමොජ්ජ මූලික ධර්ම’ කියලා ධර්මය 9 ක් තිබෙනවා. ‘පාමොජ්ජ’ කියලා කියන්නේ, ලා සතුටට, අඩු සතුටට, අඩු සන්තෝෂයට. ලාවට තිබෙන ප්‍රීතිමත් ගතියට කියනවා පාමොජ්ජ කියලා.

අපට ධර්ම මාභියේ යන්නට මේ පාමොජ්ජ ධර්මය තියෙන්නට ඕනෑ. ඒක නැත්නම්, යාගන්න බැහැ. අපි වාහනයක් ඉදිරියට ධාවනය කරගෙන යනවා නම්, ඒ යන ගමන පිළිබඳව පැහැදීමක්, විශ්වාසයක්, සතුටක් තියෙන්නට ඕනෑ. එහෙම නැත්නම් ඒ ගමන යන්නට බැහැ.

ඒ වාගේ, මේ ධර්ම මාභියේ ගමන් කරනකොටත්, හිතේ සතුටක් නැත්නම්, සතුට කියන ධර්මය පිහිටන්නේ නැත්නම් ඉදිරියට යාගන්ට බෑ. සතුට නැත්නම් කිසිම දෙයක ඉදිරියට යාගන්ට පුළුවන්කමක් ඇත්තේ නැහැ. ඒ නිසා, ‘පාමොජ්ජ’ ධර්මය, ඒ කියන්නේ, ලා සතුට තියෙන්නට ඕනෑ. ඒ ලා සතුට

මුල්කරගෙන පහලවෙන ධර්මය 9 ක් තියෙනවා. ඒක පටන්ගන්නේ, පාමොජ්ජයෙන්, ප්‍රමෝදනාවයෙන්.

විපස්සනාවේ මෙන්ත මේ විදියට කියවෙනවා. දැන් සතුට ඇතිවෙනවා ආකාර දෙකකට. එකක් තමයි, ධ්‍යාන වඩනකොට, ඇතිවෙන ධ්‍යාන ප්‍රීතිය. අනික් එක තමයි විපස්සනා වඩන කොට ඇතිවෙන ප්‍රීතිය. ධ්‍යානයක තියෙනවා, 'විතක්ක, විචාර, ප්‍රීති, සුඛ, ඒකග්ගතා' කියන ධර්මයන් ටික.

ඔය ධ්‍යාන ධර්ම ඇතුළේ තිබෙන්නාවූ එකක් තමයි ප්‍රීතිය. දෙවන ධ්‍යානයට යනකොට ඒකේත් තියෙනවා ප්‍රීතිමත් ගතිය. තුන්වෙනි ධ්‍යානයට යනකොට ඒකේත් තියෙනවා සූප ගතිය. ඒවාට කියනවා ධ්‍යානයක ඇතිවෙන සතුට, ධ්‍යානයක ප්‍රීතිය, කියලා.

හැබැයි මේ ප්‍රීතිමත් ගතිය, විපස්සනා කරනකොටත් ඇතිවෙනවා. විපස්සනා කරනකොටත් සතුටක් ඇතිවෙනවා.

සමහර කෙනෙකුගේ පිළිගැනීමක් තිබෙනවා, මේ විපස්සනා කරනකොට සතුටක් ඇතිවෙන්නේ නැහැ, සන්තෝෂයක් නැහැ කියලා. එතැන දුකමයි දැනෙන්නේ කියලා. (ඒක හරියි කියලා කියන්න අමාරුයි). අනිත්‍යය දැනෙනකොට දුකක් දැනෙනවා, අනාත්මය දකිනකොට දුකක් දැනෙනවා, දුක ගැන භීතනකොට දුකක් දැනෙනවා කියලා ඔහොම අදහසක් තියෙනවා. ඒ නිසා, විපස්සනාව පැත්තට පොඩි මැලිවීමකුත් සමහරුන්ගේ තියෙනවා.

නමුත් මේ ධර්ම කාරණා වික කතාකරගෙන යනකොට, අපට ඒක වෙන්වෙන් කොහොමද කියලා තේරුම්ගන්න පුළුවන් වෙයි. විපස්සනා වඩනකොට, ‘අනිච්චනො මනසිකරෝති, දුක්ඛනො මනසිකරෝති, අනත්තනො මනසිකරෝති’, කියලා මනසිකාර කරනවා. අනිත්‍ය වශයෙන් මෙනෙහි කරනවා, දුක වශයෙන් මෙනෙහි කරනවා, අනාත්ම වශයෙන් මෙනෙහි කරනවා.

දැන් අනිත්‍යයි, නිත්‍ය නැහැ, පවතින්නේ නැහැ, කඩා වැටෙනවා කියලා මෙනෙහිකරන්නේ, කුමක්ද? මෙනෙහි කිරීමට ගොදුරුවෙන්නේ, රූපය, වේදනාව, සඤ්ඤාව, සඬ්ඛාර, විඤ්ඤාණ කියන මේ ස්කන්ධ පහයි. මේවා අස්සේ තමයි අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම තියෙන්නේ.

මේවායේ ඇත්ත තත්වය තමයි, අනිත්‍යභාවය, වෙනස්වෙලා යන, කැඩිලා යන, බිඳිලා යන ස්වභාවය. මේවායේ තියෙන දෙයක් බැලීමම, ඇත්තක් බැලීමක් වෙනවා. මේවායේ තියෙන දෙයක් දැනීමම, මෙනෙහි කිරීමම, ඇත්තක් දැකීම, ඇත්තක් දැනීම, ඇත්තක් මෙනෙහි කිරීම.

ඒ නිසා, සංස්කාරයන් අනිත්‍ය වශයෙන් මෙනෙහි කරනකොට ‘අනිච්චනො මනසිකරෝනෝ පාමොජ්ජං ජායතී’ කියන කාරණය සිද්ධවෙනවා. ඒ කියන්නේ, අපි දැන් මේ ස්කන්ධ පිළිබඳව අනිත්‍යතාවය මුල්කරගෙන මෙනෙහි කරනකොට, කෙනෙකුට හිතෙන්න පුළුවන් බයක් ඇතිවෙනවා කියලා.

ඇත්තටම හොඳට හිතන්න, අපි දන්නේ නැහැ, අපි මරණයට පත්වෙන දවස කවදාද කියන එක. කවදාද මැරෙන්නේ, හුස්ම රැල්ල නවතින්නේ කවදාද කියලා අපි දන්නේ නැහැ. හැබැයි, ඒක ඒකාන්තයෙන් සිදුවෙන සිදුවීමක්. අපේ මේ හුස්ම ගැනීම නැවතීම, හුස්මරැල්ල කඩාවැටීම, හුස්මරැල්ල හිරවීම ඒකාන්ත සිදුවීමක්. ඒ ඒකාන්ත සිදුවීමට, ඒකාන්ත දවසක් නැහැ. අපි ඉදිරියට කල් ඇරලා හිතාගෙන හිටියාට, ඒක හෙට වෙන්න පුළුවන්. අනිද්දා වෙන්න පුළුවන්. අද හවස වෙන්න පුළුවන්. ලබන සතියේ, ලබන මාසයේ වෙන්න පුළුවන්.

මේ හුස්ම රැල්ල හිරවීම, මේ ඇවිද්දවන ජීවිතය ඇවිදීමෙන් නැවතීම, මේ හිටවන ජීවිතය, හිටගන්න බැරුව කඩාවැටෙන තැන, මේ ඉන්ද්‍රියලා තිබෙන ජීවිතය, ඉන්ද්‍රියන්ත බැරුව කඩාවැටෙන ගතිය, ඒකාන්තයි. ඒ ගතිය අදද, හෙටද, ලබන සතියේද, ලබන මාසයේද කියන එක අපට කියන්න බැහැ. නමුත් අනිවාසීයයන්ම ඒක සිද්ධවෙනවා.

මේ ගමන්කරපු මේ සත්ත්වයෝ, මේ හිතාවෙව්ව අය, මේ බලාගෙන හිටපු අය, මේ බන අහපු අය, කවදා හරි මේකෙන් අයිත්වෙනවා. අනිවාසීයයන්ම සිද්ධවෙන දෙයක්.

ඒ වගේම තමයි, අපේ මේ ශරීරය තුළ, අපි නොදැනුවත්ව සිදුවෙන තවත් දෙයක් තිබෙනවා. ඒ තමයි, මේ ශරීරයේ තිබෙන්නාවූ සෑම ඉන්ද්‍රියයක්ම ක්‍රියාකාරී ස්වභාවය නවත්වන්න පුදානම්වීමක් වගේ එකක් තිබෙනවා. ඒකට කියනවා ‘ජරාව’ කියලා. ලෙඩවීම, ජරාව.

සමහර අයගේ ඉඤ්ඤා ධර්ම දැනටම අඩපනවෙලා, අක්‍රියාත්මකවෙලා තියෙන්නේ. ඒක තමයි සභාවය. සමහරුන්ගේ අක්මාව ටිකයි වැඩකරන්නේ. සමහරුන්ගේ පෙනහළු ටිකයි වැඩකරන්නේ. ඒවා බිඳී අනිත්‍යයට ගිහිල්ලා. සමහරුන්ගේ වකුගඩු එකයි වැඩකරන්නේ. ඒවා ක්‍රියා විරහිත වෙලා. සමහර වෙලාවට තියෙන ඒවාගෙනුත් ටිකයි වැඩකරන්නේ. ක්‍රියා විරහිත වෙලා. ලේ ධාතුවේ ගමනය ඉස්සර වගේ නෙවෙයි. ඒකත් ක්‍රියා විරහිතවෙලා. හදවතේ ක්‍රියාකාරී සභාවය ඉස්සර වගේ නෙවෙයි. දැන් බාගයක් නැවතිලා. මේක සම්පූර්ණයෙන් නවතින්නට සුදානම් වේගෙන වේගෙන යනවා. ඉතින් මේ ලේ ගමනේ, හදවතේ ක්‍රියාකාරී සභාවයේ වෙනස්කම් තිබෙනවා.

අනිත් කාරණය තමයි, ඉස්සර තරුණ කාලේ ආහාරපාන ගත්තාම හොඳට දිරවනවා. මේ ශරීරයට ඕන දෙයක් දැම්මොත් ඒවා ලේසියෙන් දිරවනවා. දැන් එහෙම නෙවෙයි, කෑම ජාති තෝරලා, බේරලා ගන්නවෙනවා. ඒ ආහාරපාන දිරවන ගතිය, ශරීරයට ප්‍රත්‍යාවෙන ගතිය, හරි අඩුයි. ඒ වගේම, සමහර සුදුසු ආහාරපාන විතරක් තෝරා බේරා ගන්නවා. සමහර ඒවා සමහරුන්ට අපත්‍යයයි. ඒ වගේම, ඒවා ගත්තොත් තියෙන ලෙඩ වැඩි වෙනවා. දැන් බලන්න, මේ තමයි අනිත්‍යය වේගෙන වේගෙන යන විදිය.

දිරායුම නම්වූ මේ කාරණා සම්බන්ධයෙන් කියාදීමට, ජලය, වාතය සහ ගින්දර උපයෝගී කරගෙන ලස්සන උපමා 3 ක් දැක්වෙනවා.

සමහරවෙලාවට මේ පින්වතුන් දැකලා ඇති, ගංවතුරක් ඇතිවුනාට පස්සේ වතුර සැඩ පහර බැහැලා ගිහිල්ලා. හැබැයි, ගංගාවක ජලය ගලාගෙන ගිහිල්ලා පලාතම යටකරගෙන ගියාට පස්සේ, දැන් වතුර නැතිවුනත්, අපට තේරුම්ගන්න පුළුවන්, මෙහි ගංවතුර ගිහින් තිබෙනවා කියන එක. ඒක දැනගන්නේ කොහොමද? ගස් කඩාවැටීම්, පඳුරු, තණකොළ ආදිය එක පැත්තකට නැවිලා, තැලිලා පොඩිවෙලා ගිහින් ආදී වශයෙන් මේවා දැකීමෙන්. ජල පහර ගිය පැත්තට ගස් කොළන් ආදිය නැවිලා තැලිලා පොඩිවෙලා තිබෙනවා. අපි ඒවා දැකලා තේරුම් ගන්නවා, ජල ගැල්මක්, ගංවතුරක් ඇතිවෙලා තියෙනවා කියලා. ඒ වෙලාවට ජලය නැතිවුනත්, අපි ඒ ජලය ගලාගෙන ගිය පාරෙන් දැනගන්නවා, ගංවතුරක් කියලා. ඒ වාගේ තමයි අපේ ජීවිතයට ඇතිවෙන ජරාව කියන එක.

ඒ වගේම තමයි, සුළඟ. මහා සුළි සුළං එනවා. ඒ සුළඟ දැන් නැහැ. හැබැයි, සුළඟ හමලා තියෙනවා. ඒ සුළං හමාගෙන ගිය පාරේ ගස් කඩා වැටිලා, ගෙවල් වලට හානි සිද්ධවෙලා, මහා විනාසයක් වෙලා. එයින් දැනගන්නවා, ඒ සිදුවෙලා තියෙන දේ මේ සුළඟ නිසා සිද්ධවෙච්ච දේ කියලා.

ඒ වගේම තමයි ගින්දරත්. ගින්දර ඒ වෙලාවට නැතත්, ගින්නක් හටගත්තායින් පස්සේ, ගින්නෙන් දැවී ගියාඩු අළුපාට, කළුපාට වූ, ගස් අතු දිහා බලා අපි තේරුම්ගන්නවා, මේ ගින්නක් නිසා වෙච්ච දේ කියලා.

ඒ වාගේ තමයි අපේ මේ ජීවිතය. දැනට අපේ මේ ජීවිතය හරහා අනිත්‍ය වේගන යනවා කියලා අපට එහෙම උඩින් එකපාරටම ජේන්තේ නැති වුනත්, දැන් මේ අනිත්‍යය කියන එක සැරටම අපේ ජීවිතය හරහා ගමන් කරලා තියෙන්නේ. අනිත්‍යය කියන ජල පහර ගිහිල්ලා. අනිත්‍යය කියන සැඩ සුළං පහර ගිහිල්ලා. අනිත්‍යය කියන ගින්න දවාගෙන ගිහිල්ලා.

දැන් මේ ශරීරය ඉස්සර වගේ නෙවෙයි. මේකේ දිරාගිය සැඩ පහරවල් තියෙනවා. අනිත්‍යයට යටවෙච්ච ලකුණු තියෙනවා. ඒ නිසා තමයි, අපේ හැඩ රුව එදා වගේ නොවෙන්නේ. අද අපි එදා වගේ නෙවෙයි. අපේ පාට එදා වගේ නෙවෙයි අද. අපේ ගමන බිමන එදා වගේ නෙවෙයි අද. අපේ ක්‍රියාදාමයන් එදා වගේ නෙවෙයි අද. අනිත්‍යයට යටවෙලා ගිහිල්ලා. වැදිච්ච අනිත්‍ය ප්‍රභාරය, අනිත්‍යයෙන් කරලා තියෙන විකෘතිය, විනාශය අපේ ජීවිතයේ පැහැදිලිව ජේන්න තියෙනවා.

ඉන්ද්‍රිය ධර්මයන් වශයෙන් ගත්තත් එහෙමයි. පාට වශයෙන් ගත්තත් එහෙමයි. ශරීරයේ ක්‍රියාකාරී ස්වභාවය හැටියට ගත්තත් එහෙමයි. කෙස් වශයෙන් ගත්තත් එහෙමයි. ඇගේ සමේ හැටියට ගත්තත් එහෙමයි. ඇස් පෙනීම, කන් ඇසීම ආදී වශයෙන් ගත්තත් එහෙමයි. මේ ජීවිතයට වැදිච්ච අනිත්‍ය ප්‍රභාරය, අපේ ජීවිතයේ ගොඩාක් බරපතල විදියට තියෙනවා.

ඔය කරුණු ටික ඔය විදියට මෙනෙහි කරනකොට, රූපයේ විකෘතිය, වෙනස්වීම, මෙනෙහි කරනකොට, ඇත්තටම අපි ඒ හැම අවස්ථාවකදීම අනිත්‍ය වශයෙන් ඇත්තක් දකිනවා. ඔය විදියට දකින්නේ ඇත්තක් මයි.

මේ විදියට අනිත්‍ය වශයෙන් මේ රූපය මෙනෙහි කරනකොට, මේ ඇත්ත දකිනකොට, අපට කාලෙන් කාලට ජීවිතය ගැන ඇතිවෙන වේදනාවල් වෙනස්වෙන හැටි දකින්න පුළුවන්.

අපි පුංචි කාලයේ කැමතියි සෙල්ලම් බඩු අරගෙන සතුටක් විඳින්න. ඒ තමයි ඒ කාලට අපේ වේදනාව ඇතිකරන දේ. ඒ කාලට සෙල්ලම් බඩුවක් අරගෙන ඒකට අනුකූලව තමයි අපි විනෝදවුනේ, සැප වේදනාව ලබාගන්නේ. දැන් ඒක වැඩකරන්නේ නැහැ.

ඊළඟට තව ටිකක් ලොකු වෙනකොට, ඇඳුමක් වැනි දෙයක් ලැබුනායින් පස්සේ අපි සතුටක් විඳලා තියෙනවා. අපි සතුටක් ලැබුවේ, වේදනාව වින්දේ, ඒ වස්තුව හරහා. හැබැයි, ඒ වස්තුවලින් අපට අද ඒ සමාන වේදනාවක් ලබන්නට බැහැ. වින්දනය වෙනස්වෙනවා.

ආහාරපාන වශයෙනුත් එහෙමයි. ඊළඟට, යාළු හිත මිත්‍රාදීන් ඇසුරු කිරීම වශයෙනුත් එහෙමයි. ඒ කාලේ හිටියා වාගේ පොඩි ලමයි හිටියා කියලා අද අපට සතුටුවෙන්න බැහැ. ඒ වාගේම තමයි යන එන ගමන් බිමන්වල තිබෙන්නාවූ රුචිකත්වය. පුංචි කාලේ නම් මල් වත්තකට, සත්ව උද්‍යානයකට යන්න කැමති වෙනවා. නමුත් අද ඒ සැපය ඒ

විදියට ලබන්න බැහැ. ඒ කියන්නේ, වින්දනයක් අපේ, වේදනාවක් ආරම්භණික වශයෙන් වෙනස්වෙලා, වෙනස්වෙලා ගිහිල්ලා.

දැන් අපි මේ ටික මේ විදියට මෙනෙහි කරගෙන යනවා. අපට ඕනෑකරනා දේවලුත් වෙනස්වෙලා කියලා දැනගන්නවා. එතකොට ඒ එක්කම, වේදනාවක් වෙනස්වෙලා කියලා දැනගන්නවා. වේදනාව ක්‍රියාත්මකවෙන ආකාරය වශයෙනුත් වෙනස්වෙලා ගියා. රූපය වශයෙනුත් වෙනස්වෙලා ගියා කියලා දැනගන්නවා.

මේ ටික අනිත්‍ය වශයෙන් දීඝිව දීඝිව, මෙනෙහිකර කර, මෙනෙහිකර කර යනකොට සහ, උදේ ඉඳලා හැන්දෑ වෙනකල් අපි කරපු කතාවල්වල වෙනස දකිනකොට, ඊළඟට අපි හිතපු දේවල්වල වෙනස දකිනකොට, අපි කරපු ක්‍රියාවන්වල වෙනස දිහා බලාගෙන යනකොට අනිත්‍යය පැහැදිලි වෙනවා. කාල වශයෙන්, සමූහ වශයෙන් දාලා, සන්තති වශයෙන් මෙනෙහි කරගෙන යනකොට, ඒක අනිත්‍ය වශයෙන් හොඳට මෙනෙහි කරනකොට, ඒ මනසිකාරයට හිත කිඳා බහිනවා. ඒ මනසිකාරය තුළින් ඇත්තක් මේ දකින්නේ, මේ ශරීරයට මේ අනිත්‍යය කැවිලා තියෙනවා, මේ අනිත්‍යය මේ ශරීරයේ, ජීවිතයේ කෙටිලා තිබෙනවා. මේ අනිත්‍ය ගතිය මේකෙන් අයිත් කරන්නට බැහැ. එය මේකටම බැසගෙන තිබෙනවා කියලා වැටහෙනවා. මේ ශරීරයේ හිසේ පටන් පාදාන්තය දක්වාම ඕලාරික ශරීරයත්, සියුම් ශරීරයත්, සියුම් රූපත්, ඒ වාගේම නොපෙනෙනා නමුත් නුවණින් දැනගතයුතු, වේදනා සඤ්ඤා

සඩ්ධාර ස්වභාවයත්, විඤ්ඤාණිය ගතියත්, සියල්ලම වෙනස්වෙනවා කියලා වැටහෙනවා.

හැම තැනම, හැම දේකම වෙනස තිබෙනවා කියලා අපට තේරෙනකොට, එසේ තේරුම්ගැනීම තුළ, අපේ සිතේ පහලවෙනවා, ඇත්තක් දැකීම නිසා ඇතිවෙන සතුට. ‘අනිච්චතෝ මනසිකරෝතෝ පාමොජ්ජං ජායන්ථී’. අනිත්‍යා වශයෙන් මෙනෙහි කරනකොට සතුටක් උපදිනවා. ඒකට කියනවා විද්විතා සන්තෝෂය, විද්විතා සතුට කියලා. හැබැයි ඒක ලා සතුටක්.

අපි එතනින් නවතින්න හොඳ නැහැ. එතනින් නවතින්නේ නැතුව, තව මේ වැඩේ ඉස්සරහට කරගෙන යන්න ඕනෑ. ඉස්සරවෙලාම ඇතිවෙන්නේ, පොඩි සතුටක් ඇතිවෙන එක. ඒකත් පොඩියට කොටස් වශයෙන් ඇතිවෙන්නේ.

විපස්සනා වඩනකොට, අපි හිතන්න හොඳ නැහැ. විද්විතාව පටන්ගත්ත ගමන්ම ඔය සතුට ඇතිවෙනවාය කියලා. ඒ වගේම, විපස්සනාව පටන්ගත්ත ගමන්ම හොඳව සියල්ලම හොඳට වැටහෙන එක සිද්ධවෙනවා කියලා හිතන්නත් හොඳ නැහැ. ඒක වෙන්නේ නැහැ.

මේ වෙනස්වීම, මේ මනසිකාරය කරගෙන යනකොට, පැය භාගයක් පමණ අනිත්‍ය වශයෙන් මෙනෙහි කිරීම කරගෙන යනකොට, හොඳට ම වැටහෙයි විණාඩි 2 ක් 3 ක් පමණ කාලයක්.

තවත් ඕක විණාඩි 45 ක් විතර කරගෙන යනකොට, තව විණාඩි 3ක් 4 ක් හොඳට වැටහෙන අවස්ථා තියෙනවා.

පැයක් විදහිනා භාවනා කරායිත් පස්සේ සමහරවිට හොඳට වැටහෙන කාලය තිබෙන්නේ විණාඩි 5 යි 6 යි.

හැබැයි, තවත් ඒක වැඩි කරගෙන, වැඩි කරගෙන යනකොට, ගැඹුරෙන් වැටහෙන කාලය, විණාඩි 5, 10, ඔය විදියට හොඳට වැඩිවෙනවා.

ඒක දිගට ම කරගෙන යන්නට ඕනෑ. ඇත්තක් දකින්නේ, සත්‍යයක් දකින්නේ කියලා වටහාගන්නට ඕනෑ. මේක දකින්නේ නැතුව ධර්මයට යාගන්න පුළුවන්කමක් නැහැ. දැන් මේ මෙනෙහි කිරීම කරගෙන යනකොට, 'පමුදිනස්ස ජිනී ජායතී' කියන දෙවනුවට උපදින ධර්මය ඇතිවෙනවා. ප්‍රමෝද්‍ය භාවය නිසා ප්‍රීතිය හටගන්නවා.

මුලින් කියපු ලා සතුටක් හටගන්නේ, අනිත්‍ය වශයෙන් මෙනෙහිකිරීම පදනම් කරගෙනයි. ඊළඟට, ඒ ලා සතුට ඇතිවෙලා, ඒ ප්‍රමුදින භාවය පදනම් කරගෙන, තවත් ඉදිරියට මේක කරගෙන යන්නට ඕනෑ. හැබැයි එහෙම දැනගෙන ඒ සතුට විදින්න යන්න හොඳ නැහැ. භාවනා කරන්නාවූ කෙනාගේ එක දක්ෂතාවයක් තමයි, ඒ මතුවෙන්නාවූ ප්‍රීතිය හොඳ දෙයක් හැටියට බාරගන්නේ නැතිකම.

ඇයි එහෙම බාරගන්නේ නැත්තේ? මේ ඇතිවෙන ප්‍රීතිමත් ගතිය, ලා සතුටක්. සංස්කාර ධර්මයන්ගේම, අංගයක්වෙලා, කොටසක්වෙලා උපදින නිසා, ඒකත් වැඩි

වේලාවක් එක විදියට තියෙන්නේ නැහැ. ඒ නිසා, ඒ භාවනා යෝගියා, ඒ ප්‍රීතියත්, ලා සතුටත්, ප්‍රමෝද ගතියත්, විපස්සනාවේම කොටසක් කරලා ගන්නවා. එතකොට, ඒකේ තිබෙන්නාවූ අනිත්‍යවීමත් දකිනවා. එහෙම දැකගෙන යනකොට ප්‍රමෝද්‍ය වූ මනසට තව බලවත් ප්‍රීතියක් ඇතිවෙනවා. ඒකට තමයි කියන්නේ, 'පමුදිතස්ස ජිනී ජායන්ති' කියලා.

දැන් මේක මෙහෙම මනසිකාරය වඩාගෙන යනකොට, මේ ප්‍රමෝද්‍ය ගතිය ඇතිවෙන්නේත් සිතේ. සතුට ඇතිවෙන්නේත්, ප්‍රීතිමත් ගතිය ඇතිවෙන්නේත්, සිතේ. ඒකම වැඩිවෙනවා.

එහෙම වැඩි උනාම, 'ජිනී මනස්ස කායො පස්සම්හෙන්'. ප්‍රීතිමත් කෙනාගේ කය සංසිදෙනවා. අපේ සිත සතුටට පත්වුනාම, ඒ සතුටේ තිබෙන්නාවූ බලපෑම නිසා, ඒ සතුටේ තිබෙන්නාවූ ආකාරය කයට පැතිරිලා යනවා. එහෙම ස්වභාවයක් තිබෙනවා. වෛතසික කයත් සැහැල්ලු වෙනවා. ඕලාරික කයත් සැහැල්ලු වී සංසිදී ගිය බවක් දැනෙනවා.

හරියට කියනවා නම්, ගහකට අව්ව වැටුනාහම, ඒ ගහේ ප්‍රමාණයට සෙවනක් ගන්නවා. ඒ වගේ, අපේ සිතට යම්කිසි සතුටක් ඇතිවුනාම, ඒ සතුට, මේ හිතට යටත්ව ක්‍රියාත්මක වෙන කයට බලපානවා. හිතේ තිබෙන්නාවූ ගතිය පැතිරිලා කයේ හැම තැනකටම ඒක බලපානවා.

ඒ නිසා, 'ජීනි මනස්ස කායො පස්සම්භෙති' කියලා කියනවා. පස්සම්භය කියලා කියන්නේ මොකක්ද? කයේ සැහැල්ලු ගතිය. බර නැති ගතිය. දර දඬු නැති ගතිය. ඒ වගේම, tranquility එක හොඳට තියෙනවා. කය පැවැත්වීමේ නම්‍යතාවය ඒ වගේම හොඳ සෞම්‍ය ශාන්ත ගතියක් ඇතිවෙනවා. ආරම්භයේදී, ඇතිවෙන්නේ, දරදඬු ගොරෝසු, කර්කෂ ගතිය. ඉඳගෙන ඉන්න අමාරු ගතිය ඇතිවෙනවා. ඒ වගේම තද ගතියක්, බරගතියක් වගේ ස්වභාවයක් ඇතිවෙනවා.

හැබැයි මේක මනසිකාරය කරගෙන යනකොට, මෙනෙහි කරනකොට, 'ජීනි මනස්ස කායෝ පස්සම්භෙතී'. මේ සතුවෙන් පිරිවිච සිත නිසා, ඒකේ බලපෑමෙන් කයත් සැහැල්ලු වෙනවා. එහෙම ඇතිවෙන තුන්වෙනි ධර්මය තමයි "පස්සම්භන ගතිය" සංසිදී යන සැහැල්ලු ගතිය.

"පස්සම්භන ගතිය" ඇතිවෙනවා, ආකාර දෙකකින්. එකක් තමයි හිතේ සැහැල්ලු ගතිය. අනිත් එක තමයි කයේ සැහැල්ලු ගතිය. කයේ සැහැල්ලු ගතියට එනකොට, ඒක හිතට හොඳට දැනෙනවා. වේදනාව ඉදිරිපත්වෙලා ප්‍රකට වෙනවා. ඒකට කියනවා, 'පස්සද්ධ කායෝ සුඛං වේදේතී' කියලා. සංසිදුන කය නිසා, සැපය විඳිනවා. කය සැහැල්ලු වෙනකොට, ඒ සැහැල්ලු ගතිය, ඒ බර නැති ගතිය, සැප වේදනාවක් හැටියට තමන්ට දැනෙනවා. මේ සිද්ධිය වෙන්නේ, කුමක් නිසාද? අනිත්‍ය වශයෙන් විපස්සනා කරන්නට යෑම නිසා.

අනිත්‍ය වශයෙන් මෙනෙහි කරනකොට, ඉස්සරවෙලාම ඇතිවෙන්නේ ලා සතුටක්. ඒකට කියනවා ප්‍රමෝදය. දෙවැනි එක තමයි ප්‍රීතිමත් ගතිය. ඊළඟට, ප්‍රීතිමත්වූ සිතක් තිබෙන කෙනාගේ සිත කය සැහැල්ලු වෙනවා. ඒකට කියනවා පස්සද්ධභාවය කියලා. ඊළඟට, පස්සද්ධභාවය ඇතිවෙනකොට, ඒ පස්සද්ධිය නිසා, සැප වේදනාවක් ඇතිවෙනවා, සැප වේදනාවක් විඳිනවා. මනසිකාරය නිසා මේ ටික සිද්ධවෙන්නට ඕනෑ.

මෙන්න මේ සැප වේදනාව හොඳට ඇතිවෙනකොට තමයි, කෙනෙකුගේ සිත දුටුන්නේ නැතුව, එක් ආරම්භයක පිහිටා සමාධිය ඇතිවෙන්නේ, සමාධියක වැඩෙන්නේ, ඒකාග්‍රතාවයක පිහිටන්නේ. ඒ නිසා කියනවා, ‘සුඛිනෝ චිත්තං සමාධියතී’ කියලා. සැපවත්වූ කෙනාගේ සිත සමාධිමත් වෙනවා.

සමහර වෙලාවට, කෙනෙකුට මෝරින් වගේ බෙහෙතක් දුන්නාම, කයේ බර නැති ගතියක් ඇතිවෙනවා. කයේ තද ගතිය අඩුකරලා, සිත අධිපත කරලා, සිත නිදිමතට බර කරලා, සිතේ බැසීමක් හදනවා. ටීන මිද්ධිය ලංකරලා දෙනවා. ඒ කියන්නේ, කය හරහා සිතට බලපෑම් කරනවා.

නමුත් විදූෂිතා භාවනාවෙන්, සිත බලවත්කරලා, සිත සන්සුන්කරලා, සිත ශාන්තකරලා දෙනවා. සිතේ බලපෑම කයට දාලා, කයේ ස්වභාවයෙන් සිත සමාධිමත් කරනවා. කය සැහැල්ලු වෙනකොට, ශාන්ත වෙනකොට, සැපවත් වෙනකොට, ඒ තුළින් සිත සමාධිමත් වෙනවා. ඒ සමාධිය,

නින්ද යන සමාධියක් නෙවෙයි. සිත ප්‍රානවත් වූ, සිත බැබළෙන, සිත ශක්තිමත්ව තිබෙන්නාවූ සමාධියක්. ඒකට කියනවා, විදේශිනා සමාධිය කියලා. ‘සුඛිනෝ චිත්තං සමාධියතී’, සැපවත් වූ කයක් ඇතිකෙනාගේ සිත සමාධි වෙනවා.

මෙන්න මේ සමාධිය අපට අවශ්‍යයි. මේ සමාධිය ඇතිකර ගතයුතුයි. මේ සමාධිය ඇතිකර ගතයුතු වෙන්නේ ඇයි? ‘සමාහිතෙන චිත්තේන යථා භූතං ජානාතී, පස්සතී’. සමාහිත වූ සිතකින් තමයි, යම්කිසි කෙනෙකුට, යථා තත්වය හොඳටම දකින්නට පුළුවන්කම තිබෙන්නේ.

මෙතැනදී තියෙන්නේ ගැඹුරු විපස්සනාවක්. මුලදී විපස්සනා කළේ කොහොමද? අනිච්චනෝ, දුක්ඛනෝ කියලා. මෙතැනත් කියවෙන්නේ විපස්සනාවක් තමයි. මෙතැනත් යථාභූත ඥානයෙන් කියලා කියන්නේ විපස්සනා කිරීමම තමයි. යථාභූත ඥානය කියලා කියන එකත්, විපස්සනාවක කොටසක් තමයි. මුලදී අපි කරන්නේ, කරුණු කාරණා එක්ක මතුපිටින් අනිත්‍යයි කියලා මෙනෙහි කරගෙන යන එක. දැන් සිද්ධවෙන්නේ එය ගැඹුරින් දකින පැහැදිලි විපස්සනාවක්.

ඇත්තටම අපි අනිත්‍යය මෙනෙහි කරනකොට මෙහෙම දැනෙනවා. අපට සම වයසේ, අපිත් එක්ක ඉගෙනගත්ත ස්වාමීන්වහන්සේලා හිටියා. අපි ඇප උපස්ථාන කරපු, අපි ඉන්න කුටියට අල්ලපු කුටියේ ස්වාමීන්වහන්සේලා හිටියා. ඒ ස්වාමීන්වහන්සේලා ගැන දැන් අපට ආරංචි වෙන්නේ මෙහෙමයි. බොහෝ අය, අපවත්වෙලා කියලා.

අපිත් එක්ක උපසම්පදාවෙව්ව ස්වාමීන්වහන්සේලා හිටියා. ඒ ස්වාමීන්වහන්සේලා දැන් අප අතර නැහැ.

ඒකෙන් කියන්නේ මොකක්ද? අපි ඉස්සර මිත්‍රත්වයෙන් එකට ඉගෙනගත්තා. පොත්පත් හුවමාරු කරගත්තා. ධර්ම කරුණු සාකච්ඡාකළා. එකට වත පිළිවෙත කළා. විහාරයේ එකට වන්දනා කළා. ඒ ජේලියේ එකට හිටපු අය, තැන් තැන්වල හිටපු අය, දැන් ගැලවිලා ගිහිල්ලා. ඒ කියන්නේ, මගේ කාලෙන් දැන් කිට්ටුවෙනවා, ලංවෙනවා කියන එකයි. ඔය විදියට මෙනෙහි කරනවා. මේකේ අස්ථිරත්වය උඩින් උඩින් මෙනෙහිකරනවා.

තවත් එකක් තමයි, දැන් මේ රටවල්වල, හේවිසි වාදනය කරගෙන මිණි උස්සාගෙන යන ස්වභාවයක් නැහැ නේ. මෙහේ තියෙන්නේ, නිශ්ශබ්දව, බොහෝවිට ඒ මරණය මල් ශාලාවකට බාරදීලා, ඒ අවසාන කටයතු කරලා ඒමක් නේ. ඒ මල් ශාලාවක් හරහා යන්න තියෙන ගමන අපටත් හරියට ළඟ ළඟ එනවා වෙන්න පුළුවන්.

අපේ මරණය ලෙඩක් දුකක් හැදිලා වෙන්න පුළුවන්, ගුවන්යානයක් කඩාවැටිලා වෙන්න පුළුවන්, හෘදයාබාධයකින් වෙන්න පුළුවන්, වෙනත් හදිසි අනතුරකින් වෙන්නට පුළුවන්. නැත්නම් වෙනත් බාහිර උපද්‍රවයක් නිසා වෙන්නට පුළුවන්. අනිත් එක තමයි, තෝරාගන්නට බැරි, සොයාගන්නට බැරි, ලෙඩක් හැදිලා වෙන්නට පුළුවන්. ඔය විදියට අපේ ගමන කිට්ටු වේගෙන එනවා.

ඔය විදියට මෙතෙහි කරනකොට, අපට තියෙන අර ලෞකික ඕනෑකම්, අවශ්‍යතාවයන්, පැතුම්, හරිම පුදුම විදියට නැතිවෙලා යනවා. සමහරුන්ට හිතෙනවා, ලෝකේ වටේ යන්න ඕනෑ කියලා. මුහුදේ නැවක යන්න ඕනෑ කියලා හිතෙනවා. පවුලේ අයත් එක්ක තව තව ගමන් බිමන් යන්න ඕනෑ කියලා හිතෙනවා. අනිත්‍යය මෙතෙහි කරනකොට ඇතිවෙන දෙයක් තමයි, මම මොකටද යන්නේ, ගිහිල්ලා මොනවද කරන්නේ කියලා, අර යන්න තියෙන ගමන් බිමන් වල අවශ්‍යතාවය අඩුවෙලා යනවා.

ඒ වගේම, පන්සලකට ගිහිල්ලා, වෙහෙරකට විහාරයකට ගිහිල්ලා, පැත්තකට වෙලා බනක් අහගෙන, වන්දනාවක් කරගෙන, මෙතෙහි කිරීමක් කරගෙන, ඉන්න එක යහපත් කියන සංකල්පය තමාගේ හිත තුළින්ම ඇතිවෙනවා.

‘සුඛිනො චිත්තං සමාධියත්’. සැප වේදනාවෙන් පිරි කයක් ඇති කෙනාගේ සිත සමාධි වෙනවා.

‘සමාහිතෙන චිත්තේන යථාභූතං ජානාති, පස්සන්ති’. මේ ස්කන්ධ පහේ තිබෙන්නාවූ, වෙනස, ඒවා තුල ඇතිවෙන වෙනස්වී යන ස්වභාවය දැනගන්නවා, දැකගන්නවා.

දැන් මේ ජීවිතයේ ඇතුළත්තය, විදගීනාකරන්න කලින්, අනිත්‍යතාවය මෙතෙහි කරන්න කලින්, අපට ජීවිත ආශාවක්, හව ආශාවක් තියෙනවා. හව ආශාව කියලා කියන්නේ, මගේ මේ ජීවිතය නැතිවුනත්, ඊළඟට ගිහිල්ලා ලංකාවේ හෝ ඕස්ට්‍රේලියාවේ හෝ උපදිවා කියලා පැතිමක්

ඇතිකරගැනීම. වචනයෙන් ඔහොම නොකිව්වත්, හිතේ පැත්තක ඒ ගැන බලාපොරොත්තුවක් හටගන්නවා. ඒකට කියනවා, හව ආශාව, හව ප්‍රාථිතාව, හව තණ්හාව කියලා. සමහර අය ප්‍රකාශකරනවා, ‘උපදිනවා නම් අසවල් තැන උපදින එක හොඳයි’ කියලා.

නමුත් මේ විද්‍යාත්මක කරගෙන යනකොට, මෙන්ම මෙහෙම සිතක් පහලවෙනවා. ඒ තමයි, මම මෙහේ ඉපදුනත්, තවත් මරණයක් වෙනවා. ලංකාවේ ඉපදුනත්, තව මරණයක්, තව ලෙඩ ගොඩක්, තව කරදර ගොඩක් ඇතිවෙනවා කියලා අවබෝධ කරගන්නවා. අර යථාභූත ඥානය, මේ ජීවිතයේ තිබෙන්නාවූ භයානකත්වය දැන් වැටහී යනවා. මේ විදියේ ජීවිතයක් තිබෙනවා නම් යම්කිසි හදවත් රෝග ප්‍රමාණයන් හටගන්නවා. ජීඩා ගතියන්, උදරාබාධ, පෙනහළු රෝග, සමේ රෝග, ලේවල රෝග, පිළිකා රෝග, හුස්ම ගන්නට බැරි අපහසුතාවයන්, ආහාරපාන විෂවීම්, රුධිරයේ සීනි හටගැනීම වගේ දේවල් ඇතිවෙනවා කියලා අවබෝධ කරගන්නවා. එක ජීවිතයකට මේ ඔක්කොම තියෙනකොට, ආයින් හිතෙනවා, මේකෙන් නැවත මම ජීවිතයක් ලැබුවොත්, ඒකත් මේකෙම කොපියක් කියලා. ඒ විදියට යථා ස්වභාවය දැනගන්නකොට, මේක එපා, මේ විදියේ ජීවිතයක් අවශ්‍ය නැහැ, කියලා, මේ ජීවිතයේ තිබෙන්නාවූ අශාව නැතිවෙනවා. ‘යථාභූතං ජානාති පස්සති’.

යථාභූතං ජානං පස්සං නිබ්බන්දති. යථා ස්වභාවය දැනගන්නකොට මේ ජීවිතය කෙරෙහි කළකිරෙනවා,

එපාවීමක් ඇතිවෙනවා. අපට මෙන්ම මේ ජීවිතය කෙරෙහි කලකිරෙන්නම ඕනෑ.

මේ ඉන්නා මහත්ම මහත්මීන්ට, තරුණ වයසේ මධ්‍යම වයසේ ඉන්න අයට, බාල මහළු වැඩිහිටි, ස්ත්‍රී පුරුෂ හැම කෙනාටම, බනක් දේශනා කරනවා නම් අපිවත් බනක් දේශනා කරන්න ඕනෑ. ඒ දේශනාව අපිවත්ම බනක් වෙන්නේ, නිවැරදිම බනක් වෙන්නේ, තම තමන් කෙරෙහි තිබෙන්නා වූ මූළාවූ බැඳීම නැතිවෙලා යන විදියේ ධර්මයක් ඒ තුළ තිබුණොත් පමණයි. ඇත්තටම, මේ බනින් බුදුරජාණන්වහන්සේගේ දේශනාවේ හැටියට තම තමන් කෙරෙහි, තම තමන්ටම කලකිරීමක් ඇතිවෙන්නට ඕනෑ. ඒ කියන්නේ ජීවිතය විනාශ කරගන්න එක නෙවෙයි. තමාගේ ජීවිතයේ ස්කන්ධ 5 පිළිබඳව, තිබෙන වැරදි බාරගැනීම අයිතිවෙලා, හොඳ නිවැරදි අවබෝධයක් ඇතිවෙන්නට ඕනෑ. මේකට කිසිම විශ්වාසයක් දෙන්න හොඳ නෑ කියන කලකිරීම තියෙන්නට ඕනෑ.

ඒ නිසා, ‘යථාභූතං ජානං පස්සං නිබ්බීන්දන්’ යථා ස්වභාවය දැනීම දැකීම නිසා කලකිරීම ඇතිවේ. මේ ජීවිතයේ කලකිරෙන්නට ඕනෑ. එපාවෙන්න ඕනෑ. නුවණින් මෙනෙහි කරනකොට එහෙම එපාවීමක් කලකිරීමක් වෙනවා. මේ අයටත් එහෙම එපා වෙනවාද? සමහර ගොඩාක් වයසට ගිය අයට නම් එපාවීම් කලකිරීම වෙලා තියෙනවා. ඒ අයට ජීවිතය නඩත්තු කරගන්නට බැරි නිසා. හැබැයි, සමහර වෙලාවට ඒ නඩත්තු කරගන්නට බැරි ජීවිතය එපා, ඒකට වෙන

එකක් අවශ්‍යයි කියලා හිත කියනවා. එතකොට නම් එපාවෙලා නැහැ. එතැන හව ප්‍රාථිනාවක් තියෙනවා.

ලමා ජීවිතයක් හැටියට අපි මොනායම් හෝ ජීවිතයකට බැසගත්තොත්, අනිවායීයෙන්ම එතැනත් මේ අද විදින්නාවූ දුකට වඩා තවත් වැඩි දුකක් ඇතිවෙනවා. ඒක මෙයට සමාන දුකක් හෝ වෙන්නත් පුළුවන්. ඒ වගේම ආහාරපාන නැතිවීම නිසා, වතුර නැතිවීම නිසා, මේ තරම් පහසුකම් නැතිවීම නිසා ඇතිවෙන දුකක් වෙන්නත් පුළුවන්. කොහේ හරි තැනක ජීවිතයක් රැඳුනොත්, මේ දුකට වඩා තව දුකක් මහා විශාල වශයෙන් එනවා.

මෙන්න මේ යථාභූත සවභාවය, ජීවිතයේ තිබෙන අනිත්‍ය සවභාවය, රූපයේ තිබෙන සවභාවය, වේදනාවේ, සඤ්ඤා, සඬ්ඛාර, විඤ්ඤාණ කියන ස්කන්ධ පහේ තිබෙන අනිත්‍යයත් එක්ක ගැඹුරින් දකිනකොට, මේ ස්කන්ධ කෙරෙහි කලකිරෙනවා, මේවා එපාවෙනවා. ඒ එපාවීම ඇතිවෙන්ට ඕනෑ. ඒක මනසිකාර කිරීම නිසා විදේශිතා ඥානයකින්ම තමයි සිද්ධවෙන්නේ.

එහෙම නුවණින් එපාවීමක් උනොත්, කලකිරීමක් ඇතිවුනොත් ඒක භාවනාමය දියුණුවක් වෙනවා. සඬ්ඛාර උපේක්ඛා ඥානයට කිට්ටු වෙන අවස්ථාවේ තමයි ඕක සිද්ධවෙන්නේ. අපි විදේශිතා භාවනා කරගෙන යනකොට, ඉදිරියේදී ඇතිවෙනවා, සඬ්ඛාර ධර්මයන් පිළිබඳව, උපේක්ෂාව බැලීම ඇතිවෙන අවස්ථාවක්. ඒක සංස්කාරයන්ගේ අනිත්‍ය දුක්ඛ අනාත්ම ධර්මයන් ගැන තීව්‍රව වැටහෙන

අවස්ථාවක්, ඥාන අවස්ථාවක්. ඒකට කියනවා, ‘සඬබාර උපෙකතා ඤාණය’ කියලා.

සඬබාර උපෙකතා ඥාන අවස්ථාවේදී, කිසිම දෙයක් පතන්නේ නැහැ, පැතීම වශයෙන් හිතන්නේ නැහැ, අපේක්ෂා කරන්නේ නැහැ. තියෙන සවභාවය, යථා සවභාවය හැටියට දකිනවා. ඒ තමයි අනිත්‍යය ගැඹුරින්ම තේරෙන වැටහෙන තැන. එහෙම යනකොට තමයි, ‘නිබ්බන්දං විරජ්ජන්’. ඒ කියන්නේ, සංස්කාරයන් කෙරෙහි කලකිරීම ඇතිවූනොත් තමයි, මාගී සිත පහලවෙන්නේ. ඒ කියන්නේ, නිව්නාය පැත්තට හැරෙන්නේ, ඔය අවස්ථාවේදී. ස්කන්ධයන්ට, සංස්කාර ධර්මයන්ට කලකිරීම හටගන්නේ නැතුව නිවන් දකින්නට බැහැ. අපි කොච්චර නිවන පැතුවත් මේ වැටහීම නැතුව නිවන් අවබෝධ වෙන්නේ නැ.

ඊලඟට පහලවෙන අනිත් ධර්මය තමයි, ‘විරාගා විමුච්චන්’ කියන එක. ඒ තමයි, මාගී සිතෙන් පස්සේ එල සිත පහලවීම.

මේ වෙනකොට, මම දැන් ධර්මතා නවයක් කිව්වා. ඒ ධර්මතා 9 තමයි, මෙනෙහි කරගෙන යනකොට, එකින් එකට, එකින් එකට පහලවෙන ධර්ම. පසුව පහලවෙන ධර්මයන්ට පලවෙනි ධර්මය බලපාන විදිය. ඒ ධර්මය ඊළඟ සිද්ධියට බලපාන විදිය. පසුව ඒ ධර්මය ඊළඟ සිද්ධියට බලපාන විදිය. බුදුරජාණන්වහන්සේ මේ විදියට ධර්ම කාණ්ඩ 9 කට, පියවරවල් 9 කට, මේක සිද්ධවෙන ආකාරය, හොඳට ඤාණයෙන් දකිනවා, නුවණින් දකිනවා.

විදගීතා කිරීම තුළින් උපදින ධර්මතා නවයෙන් පලමුවෙනි එක ‘පාමොජ්ජය’. දෙවනි එක ‘ප්‍රීතිය’ උපදිනවා, වැඩෙනවා. තුන්වෙනි එක ‘පස්සද්ධිය’ ඇතිවෙනවා. ඊළඟට ‘පස්සද්ධි කායෝ සුඛං වේදේනී’, පස්සද්ධිය නිසා සුඛය ඇතිවෙනවා. ඊළඟට, ‘සුඛිනෝ චිත්තං සමාධියනී’, සිතේ සමාධිමත් ගතිය ඇතිවෙනවා. ඊළඟට තියෙනවා ‘සමානිතෙන චිත්තේන යථාභූතං ජානාති, පස්සනී’, යථාභූත ඥානය ඇතිවෙනවා. ජීවිතයේ යථාභූත ස්වභාවය හොඳට දකිනකොට, අවබෝධ වෙනකොට, ‘යථාභූතං ජානං පස්සං නිබ්බන්දනී, නිබ්බදාව කියන කළකිරීම පහලවෙනවා. නිබ්බදාව කියලා කියන්නේ එපාවීම, කලකිරීම. මේ ගැන ඕනෑකමක් නැතිවීම. නිබ්බදාව ඇතිවුනාට පස්සේ ඇතිවෙන තවත් සිද්ධියක් තියෙනවා. ‘නිබ්බන්දං චිරජ්ජනී’, නිබ්බදාව ඒකාන්තයෙන්ම විරාගයට හේතුවෙනවා. විරාගය කියලා කියන්නේ, ‘චිරජ්ජනී’ කියලා කියන්නේ මාගී සිත. සංසාරය කියන හේතු එල පැත්තට, මේ පැත්තට ඇලෙන්නේ නැතුව, අනිත් පැත්තට බරවෙනවා. විරාගයෙන් පස්සේ ඇතිවෙන්නේ විමුක්තිය, ‘චිරාගා විමුච්චනී’. විමුක්තිය කියලා කියන්නේ එල වත්තය.

ඒ නිසා, මේ විදියට ධර්මතා ඡේදියක් හටගන්නවා. ‘ප්‍රමෝදය, ප්‍රීතිය, පස්සද්ධිය, සුඛය, සමාධිය, යථාභූත ඥානය, නිබ්බදාව, විරාගය, විමුක්තිය’ කියන මෙන්ම මේ ධර්මතා නවය, බුදුරජාණන්වහන්සේ පිළිවෙලකට දකින නිසා, ඒකට කියනවා, ‘පාමොජ්ජ මූලකා ධර්මා’, පාමොජ්ජ මූලක

ධර්මය නවය නැත්නම්, ප්‍රමෝදය ගතියෙන් ආරම්භවී වැඩී යන ධර්ම කරුණු නවය කියලා.

ඒ නිසා කියනවා, ‘නව ධර්ම වචන්ථානේ පඤ්ඤා ධර්ම නානත්තේ ඤාණං’ කියලා.

බුදුරජාණන්වහන්සේ, ධර්ම නවයක ඇති නානත්ව ස්වභාවය දැක්කා. මෙතැන පිළිවෙලකට එකින් එකට හේතුවී වැඩෙන ධර්ම 9 ක් තිබෙනවා. ඒවා තුළ නානත්වයකුත් තියෙනවා. ඒ වගේම, මේකට කියනවා, “ලා සතුටෙන් පටන්ගන්නා ධර්ම නවය කියලා. නැත්නම්: ප්‍රමෝදයය (ලා සතුට) පදනම්ව පෙලගැසී ගිය ධර්ම නවය“ කියලා.

මේ තමයි බුදුරජාණන්වහන්සේගේ නුවණින් දැනගෙන, ප්‍රඥාවෙන් දැකගෙන, අප කෙරෙහි කරුණාවෙන් දේශනා කර වදාළ ධර්ම කාණ්ඩය. අපේ මූලාව, අපේ මෝහය, නැතිකරලා, ප්‍රඥාව අවදිකරන්න උන්වහන්සේ අපට කියලා දීපු ධර්ම කාණ්ඩයක එක කොටසක් මේ පින්වතුන්ට මේ මතක් කළේ.

ඒ නිසා, සෑම දෙනාටම විපස්සනා වඩමින් හිත සමාධිගත කරගෙන, ප්‍රමෝදය ගතිය ඇතිකරගෙන, ඒ වගේම, යථාභූත ඥානය පහල කරගෙන, සසර දුකින් මිදී නිවනින් සැනසෙන්න ලැබේවා...! මේ තමයි ලොවුතුරා බුදුරජාණන්වහන්සේලා, පසේබුදු මහරහතන් වහන්සේලා අවබෝධ කරගෙන නැවතීවිච්ච තැන. උන්වහන්සේලා නුවණින් වැඩිම කරපු තැන, උන්වහන්සේලා නැවතුනු,

උන්වහන්සේලාගේ සිත් සංස්කාර ධර්ම සමුදායෙන් නිව්ගිය ධර්ම සවභාවය තමයි නිව්න ධාතුව. ඒ නිව්න ධාතුව, සෑම දෙනාටම කෙටි කාලයකදීම, නුවණින් ස්ඵූෂි කරගන්නට, අවබෝධ කරගන්නට, සාක්ෂාත් කරගන්නට ලැබේවා! ඒ සඳහා මේ ධර්ම මනසිකාර සමය හේතු උපනිශ්‍රය වේවා! කියලා මෙමුත්‍රියෙන් ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

සෑම දෙනාටම තෙරුවන් සරණයි!

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

ධම්මනානත්තේ ඤාණං

(කුසලතෝ වචන්තේති)

ශුද්ධාවන්ත, ගුණවන්ත පින්වන්ති,

තුන් ලෝකාග්‍රවු භාග්‍යවත්වු අරිහත්වු සම්මා සම්බුදුරජාණන්වහන්සේට මම සිරසින් වැඳ නමස්කාර කරමි. මාගේ නමස්කාරය වේවා! ඒ උතුම්වු ශ්‍රී සද්ධම් රත්නයට මම වැඳ නමස්කාර කරමි. මාගේ නමස්කාරය වේවා! උතුම්වු සංඝ රත්නයට මම වැඳ නමස්කාර කරමි. මාගේ නමස්කාරය වේවා!

බුද්ධ ධම්ම සංඝ යන ත්‍රිවිධ රත්නයේ අනන්ත අපරිමාණ ගුණානුභාව බලයෙන්, වන්දනා කිරීමේ කුසල චේතනාවේ ආනුභාව බලයෙන්, අද මේ ධම් දේශනාව තුළින් මේ පින්වතුන්ට කියා දෙන්නට බලාපොරොත්තුවන්නාවූ ධම් කරුණු සියල්ලම ඉතාමත්ම යහපත්ව, පැහැදිලිව, පිරිසිදුව, නිරවුල්ව, අවබෝධවේවා! සෑම දෙනාටම මේ ධම් කරුණු තේරුම් අරගෙන මේ යන දහම් ගමන යහපත් කරගන්නට පැහැදිලි කරගන්නට, තියුණු කරගන්නට ලැබේවා! මෙය නිවනින් සැනසීමේ උතුම් මාගීයක්ම වේවා! කියලා මෙමත්‍රියෙන් ප්‍රාථනා කරනවා.

අද, මේ පින්වතුන්ට තවත් ධම් කාණ්ඩයක් අපි මතුකරලා දෙනවා. මෙතන ගාමිනීර ධම්ය, ගැඹුරු ධම්ය,

විපස්සනාවට බරවූ ධර්මය අසන්නාවූ, සිතන්නාවූ, මෙතෙහි කරන්නාවූ පින්වතුන් ඉන්නවා.

පසුගිය දේශනාවාර වලදී, අපි බුද්ධ ඥානයන් අනුසාරයෙන් ධර්ම පිළිබඳ විමසීමක් කරගෙන ආවා. ඒ තමයි, 'නව ධර්ම වචන්ථානේ පඤ්ඤා ධර්මනානන්තේ ඤාණං'. ධර්ම මාතෘකාවට අයිති දහම් කොටස. ඒ කියන්නේ ධර්මයන්ගේ නානත්වය, ධර්මයන්ගේ විවිධත්වය, ධර්මයන්ගේ වෙනස් බව, දකින හිතන බලන සටහන් කරගන්නාවූ නුවණට කියනවා, 'ධර්ම නානන්තේ ඤාණය' කියලා.

ඒ 'ධර්ම නානන්තේ ඤාණය' යටතේ, මූලින්ම තියෙනවා 'නවධර්ම' කියලා වචනයක්. එයින් ධර්මානවයක්, ව්‍යවස්ථාපනය කරනවා, පැහැදිලිව, පිරිසිදුව දැනගන්නවා.

මේ සියලු ධර්මයන් වැඩකරන, සිත් වැඩකරන, ක්‍රියාත්මක වෙන ධර්ම පරාස 4 ක් තියෙනවා. භූමි 4 ක් තියෙනවා. ඒවාට කියනවා, 'කාමාවචර භූමිය, රූපාවචර භූමිය, අරූපාවචර භූමිය, අපරියාපන්න භූමිය'.

පරියාපන්න කියලා කියන්නේ, කොටුකරගන්න, සීමාකරගන්න, මායිම්කරගන්න පුළුවන්, ඒ වාගේ හේතුවලට ධර්මයන්ගෙන් කොටුකරගන්න, සීමාවෙන ලෞකික ධර්මවලට කියනවා, පරියාපන්න කොටස කියලා. අපරියාපන්නය කියලා කියන්නේ, සීමාවක් කරන්නට බැරි අප්‍රමාණයි කියන එකයි. ඒ තමයි, ලෝකෝත්තර ධර්ම.

මේ ස්ථාන 4 න්, දැනට අපි අයිති කාමාවචර භූමියටයි. කාමාවචර භූමියට අයිති කොටස් තමයි, දිව්‍ය ලෝක 6, මනුෂ්‍ය ලෝකය සහ සතර අපාය. මේ ස්ථාන 11 ම ඉන්නා අයගේ සිත් වැඩි වශයෙන්ම වැඩ කරන්නේ එක රටාවකට. මෙතන කියන්නේ, භෞතිකව පිහිටා තියෙන ඇඟවල් ගැන නෙවෙයි. මේ ඇඟවල් ඇතුළේ වැඩකරන්නාවූ සිත් පිළිබඳව යි. ඒ සිත් අනුසාරයෙන් තමයි මේ අය එක් එක් ලෝකයට ගිහිල්ලා තියෙන්නේ.

අපි මනුස්ස ලෝකයට ආවේ ඇයි? මනුස්ස ලෝකයට එන්න හදපු සිතකින්. දිව්‍ය ලෝකයට ගියේ ඇයි? දිව්‍ය ලෝකයට යන්න ගැලපෙන විදියට හදපු සිතකින්. එහේ ඉන්නේ ඇයි? එහේ ඉන්න පුළුවන් සිතකින්. අපි මේ මනුස්ස ලෝකයේ ඉන්නේ ඇයි? මෙහේ ඉන්න පුළුවන් සිතක් තියෙන නිසයි. තිරිසන් ලෝකයේ තිරිසන් සතුන්ට ඉන්න පුළුවන් සිතකින් ඒ අය ඒ ලෝකයේ ඉන්නවා. ඒ වගේම සත්ත්වයෝ අපායට යනවා, එහේට ගැලපෙන සිතක් නිසා. මෙහේ ඉන්නේ මෙහේට ගැලපෙන සිතක් නිසා.

ඒ නිසා, විශේෂයෙන්ම, මෙන්න මේ සිත් සහ චෛතසික ධර්මී තමයි අපි ගණන් ගන්නේ. ඒවාට කාමාවචර භූමියේ බහුල වශයෙන් ක්‍රියාත්මක වෙන ධර්මී කියලා කියනවා. කාමාවචර භූමියේ ධර්මී කියලා කියන්නේ, කාමාවචර ලෝකයේ වැඩකරන්නාවූ, චිත්ත චෛතසික ධර්මී සහ ඒවාට යටත්වූ, රූප ධර්මී.

බුදුරජාණන්වහන්සේ, මේවා සලකුණු කරගන්න ඥාණ ගැන සඳහන්කරනවා. මේ මේ ධර්ම වැඩකරන්නේ කාමාවචර භූමියේ, මේ ධර්ම තිබෙන්නේ රූපාවචර භූමියේ, මේවා අරූපාවචර භූමියේ, මේවා අපරියාපන්නයේ ආදී වශයෙන් වෙන්කර බෙදා දේශනා කරනවා. ඒවා සටහන් කරගන්න ඕනෑ. පැහැදිලිව දැනගන්න ඕනෑ. ඒවා දැනගත්තොත් තමයි, මේ අසවල් තැන තිබෙන ධර්මය කියලා, හඳුනාගන්න පුළුවන් වෙන්නේ.

“වචන්ථාන” කියලා පාලි වචනයක් තියෙනවා. “වචන්ථාන” කියලා කියන්නේ, මෙන්න මේ අසවල් ධර්මය, අසවල් භූමියේ පහලවෙනවා කියලා තීරණය කරගැනීමට යි. එසේ සටහන් කරගන්නවාට, සලකුණු කරගන්නවාට කියන වචනයක් තමයි මේ වචන්ථාන කියන වචනය.

කාමාවචර ලෝකයේ තියෙන ධර්ම වික සලකුණු කරගන්නේ, විදි තුනකටයි. ‘කුසල්, අකුසල්, සහ අව්‍යාකාන ධර්ම’ වශයෙන්.

රූප ධර්ම සියල්ලම කුසල් වෙන්නෙත් නෑ, අකුසල් වෙන්නෙත් නෑ.

තරභ සිතක් ඇතිවුනොත්, ඒක අකුසලයක්. වන්දනාවක් කළොත්, ඒක කුසලයක්. ඒ දෙකට අමතරව, අපි කලින් කරපු කුසල්වල විපාක වශයෙන් ඇතිවෙන සිත් වලට කියනවා කුසලුත් නොවන, අකුසලුත් නොවන විපාක ධර්ම

කියලා. ඒ වගේම, ක්‍රියා සිත්, කුසල්ද වෙන්නෙන් නෑ, අකුසල් වෙන්නෙන් නෑ.

එතකොට මේ කාමාවචර භූමියේ තිබෙනවා, සමහර ඒවා අකුසල්, සමහර ඒවා කුසල්, සමහර ඒවා අකුසලුන් නොවන කුසලුන් නොවන ඒවා. ඒවාට කියනවා ‘අව්‍යාකෘත’ කියලා. එහෙම කියන්න හේතුවක් තියෙනවා.

කුසලයක් කළාම, ඒ කුසලයට හැකියාවක් තිබෙනවා, ඒකේ තවත් මොකක් හරි කෙළවරක් හැටියට, කොටසක් හැටියට, කුමන හෝ දෙයක් ඉදිරියේදී ඇතිකරන්න. ඒ තමයි විපාකය.

අකුසලයක් කළාමත්, ඒ අකුසලයේත් තියෙනවා, මොකක් හරි අනාගතයට සම්බන්ධයක් හදන්න පුළුවන් ස්වභාවයක්. ඒ තමයි විපාකය. ඒ තමයි කුසලය සහ අකුසලයේ තිබෙන ස්වභාවය හෙවත් ගතිය.

හැබැයි, අව්‍යාකෘතයට ඒක නෑහැ. අව්‍යාකෘතයක් පහලවුනාම, විපාකයක් පහලවුනා. ඒ විපාකය වින්දා, එතැනින් ඉවරයි. විපාකය හැටියට මතුවුනා. නැතිවෙලා ගියා. ඒකෙන් අනාගතයට මොකුත් සම්බන්ධයක් නෑහැ. ඒ නිසා කියනවා, ඒවා ඉදිරියට ඇදීලි කෘත්‍යයක්, ඉදිරියට ගෙනියන්න පරම්පරා කෘත්‍යයක් කරන්න බැරි නිසා, ‘අව්‍යාකෘතයි’. පාළි භාෂාවෙන් කියන්නේ, ‘අව්‍යාකෘත’ කියලා. සිංහලෙන් කියනවා, ‘අව්‍යාකෘතයි’ කියලා.

අපි භාවනාකරගෙන යනකොට, කාමාවචර භූමියේ තියෙන ධර්මා ටික අපි හඳුනාගන්නවා. මේවා කුසල්, මේවා අකුසල්, මේවා කුසලුත් නොවන, අකුසලුත් නොවන, අව්‍යාකෘත ධර්ම කියලා.

ඒ නිසා බුදුරජාණන්වහන්සේ, මේ කාම ලෝකයේ තිබෙන්නාවූ ධර්ම ගොඩවල් 3 කට බෙදනවා. ඒ තමයි, 'කාමාවචරේ ධර්මේ කුසලතෝ වචන්තේති, අකුසලතෝ වචන්තේති, අව්‍යාකෘතතෝ වචන්තේති'. ඒ කියන්නේ, කාමාවචරයේ තිබෙන්නාවූ ධර්ම ටික ක්‍රම තුනකට සලකනවා. කුසල වශයෙන් ව්‍යවස්ථාපනය කරනවා. අකුසල වශයෙන් ව්‍යවස්ථාපනය කරනවා. අව්‍යාකෘත වශයෙන් ව්‍යවස්ථාපනය කරනවා.

අපි දැන් ප්‍රාණගාතයෙන් වළකිනවා. සොරකම් කිරීමෙන්, කාම මිත්‍යාවාරයෙන්, බොරුකීමෙන්, කේලාම් කීමෙන්, පරුස වචන කීමෙන්, සම්ප්‍රප්පලාප කීමෙන් වළකිනවා, ඊළඟට, අභිජ්ඣා, ව්‍යාපාද, මිච්ඡා දිට්ඨියෙන් වළකිනවා. ඒ තමයි 'දස කුසල්' කියලා කියන්නේ.

මේ දස කුසල ධර්ම ටික හඳුන්වන්නේ, සටහන් කරගන්නේ, ව්‍යවස්ථාපනය කරගන්නේ, ලකුණු කරගන්නේ මොකක් හැටියටද? මේවා කාමාවචර කුසල ධර්මයන් හැටියට සලකාගන්නවා.

මේක මේ විදියට දස කුසල ධර්ම හැටියට විස්තර කළේ ඇයි? චිත්ත චෛතසික කතාවෙන් කියන්නේ නැතුව. මේකට

කියනවා, “පලුපවාර” දේශනා විදිය කියලා. පලුපවාර කියලා කියන්නේ, ප්‍රතිඵල ඉදිරියට දාලා කතාකිරීම කියන එකයි. දැන් මේවා ක්‍රියාවන් නේ. දැන් මේවාගෙන් වලකින, ස්වභාවයක් නේ තියෙන්නේ. පැහැදිලිවම ලෝකයාට කියන්න පුළුවන්, ඕක කරන්න එපා, ඕක කරන්න හොඳ නැහැ කියලා. ඒ ක්‍රියාවන් වශයෙන් වළක්වන විදිය.

ඕලාරික මට්ටමෙන්, කුසල ධර්ම 10 ක් තියෙනවා. ඒ කුසල ධර්ම 10, ඒ විදියට ම වෙන් වෙන්ව සලකුණු කරගන්නවා, වෙන්කරගෙන දැනගන්නවා.

බුදුරජාණන්වහන්සේ, කාමාවචර කුසල ධර්මයන් ඔය විදියට ලකුණු කරගන්නවා ආකාර 10 කට. මේවාට තමයි කාමාවචර භූමියේ තිබෙන්නාවූ, කුසල ධර්මයෝ කියලා කියන්නේ. එක ගොඩක් කුසල වශයෙන් සලකුණු කරගන්නා. ‘කුසලතෝ වචන්තේති’.

‘අකුසලතෝ වචන්තේති’. අකුසලතෝ වචන්තේති කියලා කියන්නේ ඔය 10 ම, අකුසල් වශයෙන් ක්‍රියාත්මක කරනවා. එනම්; ප්‍රාණගාතය, සොරකම් කිරීම, කාමයෙහි වරදවා හැසිරීම, බොරු කීම, කේලාම් කීම, පරුස වචන කීම, සම්ප්‍රප්පලාප කීම, ලෝභ කිරීම, ද්වේෂ කිරීම, මිත්‍යා දෘෂ්ඨිය. එතකොට ඒ ටික අකුසල හැටියට දැනගන්නවා.

ඒ ටික කරන්නේ මොකෙන්ද? ඒවා කරන්න හේතුවෙන චිත්ත චෛතසික ධර්ම තියෙනවා. නමුත්, චිත්ත චෛතසික කතාවෙන් කියන්නේ නැතුව, අකුසල ධර්ම

ක්‍රියාත්මකවෙන, දොරටුවට අදාළ කරලා, ඒ හැටියටයි කියන්නේ.

දැන් මේවා ගැන සාමාන්‍ය කෙනෙකුට කතාකරන කොට මේ විදියටයි කියලා දෙන්නේ. නැතුව මේ සිතෙන් මේක වෙනවා, මේ සිතෙන් මේක වෙනවා කියලා, විස්තර කරන්නට ගියාම වැඩියි නේ. ඒ නිසා, ඒ අයට ටිකක් ඔළාරික මට්ටමෙන්, ඒ කමී සිද්ධවෙන, කමී ක්‍රියාත්මක වෙන තැන් වලින් හඳුන්වලා පහදලා දෙනවා. ඒ දොරටු තුනක් ගැනනේ කියවෙන්නේ. කායික ක්‍රියා තුනයි, වාචසික ක්‍රියා හතරයි, මානසික ක්‍රියා තුනයි. ඔය දොරටු 3 අනුව තමයි, කුසල් අකුසල් බෙදලා තියෙන්නේ.

අතින් කොටස තමයි ‘අධ්‍යාකතනෝ වචන්තේති’. අධ්‍යාකතන වශයෙන් ව්‍යවස්ථාපනය කරනවා, සලකුණු කරගන්නවා, ලකුණු කරගන්නවා කියන එක. ඒවා මොනවාද?

දැන් බලන්න, විපාකයක් ඉදිරිපත් වෙනවා. විපාකය අධ්‍යාකෘතයි. ක්‍රියා සිතුවත් අධ්‍යාකෘතයි. රූප ධර්මී සියල්ලමත් අධ්‍යාකෘතයි.

අපි ඒක ප්‍රායෝගිකව බැලුවොත්, දැන් ආසනයේ වාඩිවෙලා ඇස් දෙක පියාගෙන මෙනෙහි කරගෙන යනකොට අකුසල ධර්මයක් එනවා. ඒ කියන්නේ තරහක් එනවා. ඒක මනෝද්වාරිකව සිද්ධවෙන ව්‍යාපාද නම්වූ අකුසල ධර්මයක්. ටික වෙලාවකට පස්සේ දනහිස රිදුමක් ඇතිවෙලා ඒ ගැන මතක්වෙනවා. ඒක අධ්‍යාකෘතයක්.

අකුසල ධර්මයක් ආවහම, ඒක මෙනෙහි කරලා මෙනෙහි කරලා එයින් ගැලවෙනවා. ඒක කුසලයක්.

ව්‍යවස්ථාපනය කරනවා කියලා කියන්නේ, මේ ආප්‍ර සිතුවිල්ල කුසලයක්, මේ ආප්‍ර සිතුවිල්ල අකුසලයක්, මේ කියන්නාවූ විපාක සිත අව්‍යාකෘතයක්, රූප කියලා කියන්නේ අව්‍යාකෘතයක් කියලා, ඔය විදියට හඳුනාගන්නවා, සලකුණු කරගන්නවා, දැනගන්නවා, ලකුණු කරගන්නවා කියන එක. ඒකට කියනවා ධර්මා තුනක් සලකුණු කරගත්තා කියලා.

දැන් අපේ ශරීරය මොකක්ද? අව්‍යාකෘත ධර්මයක්. අපට වක්ඛු විඤ්ඤාණය පහලවෙනවා. ඒ වක්ඛු විඤ්ඤාණය මොකක්ද? අව්‍යාකෘත ධර්මයක්. වක්ඛු විඤ්ඤාණය කියන්නේ විපාකයක් නේ. විපාක ධර්ම අව්‍යාකෘතයි. සෝත විඤ්ඤාණය පහලවෙනවා. අව්‍යාකෘතයක්. මලක් සුවදවත්ව දැනෙනවා. ඒකත් අව්‍යාකෘත ධර්මයක්. ශබ්ද ඇසීම, ගඳ සුවඳ, රස, පහස දැනීමත් අව්‍යාකෘත ධර්ම. පඤ්චද්වාරාවච්ඡන සිත, මනෝද්වාරාවච්ඡන සිත කියන්නේ ක්‍රියා අව්‍යාකෘත ධර්මයි.

උදාහරණයක් වශයෙන්, කෙනෙකුගේ සිත නින්දව වැටෙනවා. හිත හොඳට හවාංගයට පත්වෙලා, ගොරව ගොරවා නිදි. ඒ සිතත් අව්‍යාකෘතයි, හවාංග සිත නේ. ගෙරවීමත් අව්‍යාකෘතයි. ශබ්දයත් අව්‍යාකෘතයි. එයාගේ කටත් අව්‍යාකෘතයි. උගුරත් අව්‍යාකෘතයි. සම්පූර්ණ මුළු ශරීරයම අව්‍යාකෘතයි.

දැන් කවුරුහරි ගිහින් කතාකරලා, හොලවලා කියනවා, ගොරවන්න එපා කියලා. එකකොට කියයි, කවුද ගෙරෙව්වේ?

මම ගෙරෙව්වේ නැහැ කියලා. ඒක බොහොම තරහෙන් ගබ්දයෙන් කියනවා. මොකක්ද ඒ? ඒක අකුසලයක්.

දැන් කතාකරපු එක්කෙනා හිතා ගන්නවා, මෙයාට මොකක්වත් කියලා හරියන්නේ නැහැ. එතන තියෙන්නේ අව්‍යාකෘත ගොඩකුයි, අකුසල් ගොඩකුයි විතරයි. මම මොකටද මගේ හිත තලාගන්නේ. මම ඉවසනවා. එතකොට එතන තියෙන්නේ මොකක්ද? ඒක කුසලයක්.

ඔය විදියට, අපි දැනගන්නට ඕනෑ, කාමාවචර භූමියේ තියෙන්නේ ඔය වගේ කුසල් වශයෙන්, අකුසල් වශයෙන්, අව්‍යාකෘත වශයෙන් පහලවෙන ධර්ම කියලා.

ඒ ධර්මා ටික වගී කළේ කාමාවචර භූමියේ පහලවෙන ධර්ම හැටියටයි. ධර්මා නවයෙන් ධර්ම මණ්ඩල 3 ක් ව්‍යවස්ථාපනය කළේ, කාම භූමියේ පහලවෙන ඒවා හැටියටයි.

අපි හිතමු, කාමාවචර භූමියේ ඉන්න සත්ත්වයෝ මනුස්සයෝ භාවනාකරලා, විතක්ක විචාර ප්‍රීති සුඛ ඒකග්ගතා සහිත ප්‍රථම ධ්‍යාන සිත පහලකරගන්නවා කියලා. ප්‍රථම ධ්‍යාන සිත පහලවෙනකොට, ඒක රූපාවචර ධර්මයක්. ඒ අවස්ථාවේදී, අපි භෞතික වශයෙන් කාමාවචර භූමියේ සිටියාට, සිත වශයෙන් රූපාවචරයි. රූපාවචර ප්‍රථම ධ්‍යානය, රූපාවචර දුතිය ධ්‍යානය, රූපාවචර තෘතීය ධ්‍යානය, රූපාවචර චතුර්ථ ධ්‍යානය කියන මට්ටම් වලට සිත දියුණු කරනකොට, ඒ ඒ සිත්වල තිබෙන්නේ රූපාවචර ධර්මයි. ඒ රූපාවචර ධර්ම, කුසල් වෙනවා. මේ ඇහ නෙවෙයි සලකන්නේ. සිතේ

පහලවෙන නාම ධර්ම ටිකයි. කුසල වශයෙන් සලකන්නේ රූපාවචර ධර්මයි.

දැන් මේ භාවනා කරගෙන හිටපු කෙනාගේ ඇඟ කාමාවචරයි. සිත රූපාවචරයි. නමුත්, විත්තජ රූප කොටසකුත් තියෙනවා. ඒවාත් ටිකක් ඇදිලා යනවා රූපාවචරයට. සිත නිසා උපදින්නාවූ විත්තජ රූප ටික ගැවසෙන්නේ කාමාවචර ඇහේ, නමුත් ආරම්භය වශයෙන් රූපාවචරයි.

දැන් මෙතන විශේෂයෙන්ම සලකාගන්නේ, මේ ධර්මා ටිකයි. ඒ කියන්නේ නාම ධර්ම සමූහය යි.

දැන් මේ අය භාවනාකරලා ධ්‍යාන සහිතව මිය පරලොව යනවා. මිය ගිහිල්ලා ධ්‍යාන සිත්වලට අනුව බ්‍රහ්ම ලෝක හතරක උපදිනවා. ඒ උප්පත්තිය ලබාදෙන සිත් ටික ඔක්කෝම විපාකයි. බ්‍රහ්ම ලෝකයට ගියේ විපාකයක් හැටියට යි. රූපාවචර කුසල වැඩුණේ කාම ලෝකයේයි.

එතකොට, මේ රූපාවචරයට අයිති ධර්මා ටික කුසල වශයෙනුත් මෙතෙහිකරනවා. අඛ්‍යාකෘත වශයෙනුත් මෙතෙහි කරනවා. ඒ කියන්නේ, 'රූපාවචරේ ධර්මේ කුසලතො චචත්තේති, අඛ්‍යාකෘතතෝ චචත්තේති'.

රූපාවචරයට අයිති ඒවා ක්‍රම දෙකකටයි මෙතෙහි කරන්නේ. කුසල වශයෙන් ව්‍යවස්ථාපනය කරනවා, එහෙම නැත්නම්, අඛ්‍යාකෘත වශයෙන් ව්‍යවස්ථාපනය කරනවා. අකුසල වශයෙන් ව්‍යවස්ථාපනය කරන්නේ නැහැ. ඇයි

අකුසල වශයෙන් ව්‍යවස්ථාපනය කරන්නේ නැත්තේ? භාවනා කරනකොට කොහෙන්ද අකුසල්? රූපාවචර අකුසල් කියලා ජාතියක් නැහැනේ.

අකුසල් ඔක්කොම කාමාවචරයි. ඒ නිසා තමයි කාමාවචර භූමියේ ආකාර 3 කට ව්‍යවස්ථාපනය කළේ. කාමාවචර භූමියේ, ‘කුසලතෝ වචන්තේති, අකුසලතෝ වචන්තේති, අභ්‍යාකතතෝ වචන්තේති’. ඒ වචනවල තිබෙනවා, “තෝ” කියල පදයක්. පාලි භාෂාවේ, සමහර වචනවල අගට “තෝ” දැමීමොත් එහෙම, එයින් කියන්නේ “වශයෙන්” කියන එක. අකුසලතෝ වචන්තේති, කියලා කියන්නේ, අකුසල් වශයෙන්. කුසලතෝ වචන්තේති, කියලා කියන්නේ, කුසල් වශයෙන්. අභ්‍යාකතතෝ කියලා කියන්නේ, අභ්‍යාකත වශයෙන්.

රූපාවචර භූමියේ සලකන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ, ව්‍යවස්ථාපනය කරගන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ, සොයාගන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ, ධර්ම ක්‍රම දෙකයි. කුසල වශයෙන් සහ අව්‍යාකෘත වශයෙන් පමණයි. ඒ අව්‍යාකෘත වශයෙන් සලකන්නේ මොකක්ද? විපාක සිත්. විශේෂයෙන්ම, විපාක සිත් අව්‍යාකෘතයි.

කාම භූමියේ හෝ රූප භූමියේ ඉන්නා සත්ත්වයෝ භාවනා කරනකොට, ආකාසානඤ්චායතන, විඤ්ඤාණඤ්චායතන, ආකිඤ්චඤ්චායතන, තේවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන කියන අරූපාවචර භූමියට අදාල ධ්‍යාන සිත් පහලවෙනවා. ඒ ධ්‍යානවල ආරම්භණ

සළකුණු වෙනස්. ඒවා සියුම් නාම ධර්ම, සඤ්ඤා ධර්ම. ඒ පහලවෙන සිත් වලට කියනවා, අරුපාවචර කුසල් කියලා. තවම, උප්පත්ති වශයෙන් අරුපාවචර ලෝකයට ගිහිල්ලා නැතිවුනත් භාවනා කරනකොට පහලවෙන්නේ අරුපාවචර කුසල් සිත්.

කාම භූමියේ හෝ රූප භූමියේ ඉන්නා සත්ත්වයෝ අරුපාවචර ධ්‍යාන වඩලා මරණින් මතු අරුපාවචර බ්‍රහ්ම ලෝකයේ උපදිනවා. උපදින්නේ විපාකයක් හැටියට. එතකොට, අරුපාවචර බ්‍රහ්ම ලෝකයේ තියෙන්නේ විපාක සිත්.

දැන් අරුපාවචර භූමියට අයිති ධර්ම දෙකක් තියෙනවා. එකක් කුසල වශයෙන්. අනිත් එක අව්‍යාකෘත වශයෙන්.

දැන් මේ විදියට ධර්ම කාණ්ඩ 7 ක් ගැන කතාකලා. කාමාවචර භූමියේදී මෙතෙහි කරනවා, කුසල්, අකුසල් සහ අව්‍යාකෘත වශයෙන්. රූපාවචර භූමියේ මෙතෙහි කරනවා, කුසල් සහ විපාක අව්‍යාකෘත වශයෙන්. අරුපාවචර භූමියේ මෙතෙහි කරනවා, කුසල් සහ විපාක අව්‍යාකෘත වශයෙන්.

ඊළඟට, 4 වෙනි භූමිය, 'අපරියාපන්න භූමිය'. එහි ධර්ම 9 ක් තියෙනවා. මාග්ගි සිත් 4 යි, ඵල සිත් 4 යි, නිව්‍යාන ධාතුවයි. මේ ධර්ම 9 ට කියනවා, 'නව ලෝකෝත්තර ධර්ම' කියලා.

මේ අපරියාපන්න ධර්ම ටිකේ, මාග්ගි සිත් 4 යි, සෝවාන මාග්ගි සිත්, සකාදාගාමී මාග්ගි සිත්, අනාගාමී මාග්ගි සිත්, අර්හත් මාග්ගි සිත්. මේ මාග්ගි සිත් 4 සළකනවා, කුසල් වශයෙන්.

‘අපරියාපන්නේ ධම්මේ කුසලතෝ වචන්තේන්ති’. මේවා කුසල ධම් කියලා ව්‍යවස්ථාපනය කරගන්නවා.

ඊළඟට තියෙනවා, සෝවාන් ඵල සිත, සකාදාගාමී ඵල සිත, අනාගාමී ඵල සිත, අර්හත් ඵල සිත සහ නිචාන ධාතුව. මේ ධම් 5 සලකාගන්නවා, අව්‍යාකෘත ධම් වශයෙන්. ‘අපරියාපන්නේ ධම්මේ අභ්‍යාකෘතතෝ වචන්තේන්ති’. ඵල ධම් අව්‍යාකෘතයි. ඇයි ඵල ධම් අව්‍යාකෘත වෙන්නේ? ඒකෙන් ආයෙත් මොකක්වත් උපදවන්නවත්, මොකක්වත් කරන්න බැරි නිසා. මාර්ග සිත්වලින් හසුකරදුන් නිචාන ධාතුව විදීම වශයෙන් පහලවෙනවා.

අපි අවසානයේදී අවබෝධ කරගන්නේ මොකක්ද? අපි දැන් අකුසල් අයින් කර කර, කුසල් වඩනවා. රූපාවචර කුසලුන් වඩලා, අරූපාවචර කුසලුන් වඩලා, අවසානයේදී ලෝකෝත්තර කුසලුන් වඩලා නවතින්නේ අව්‍යාකෘතයක් අවබෝධ කරගැනීමෙන්. නිචාන ධාතුව කියලා කියන්නේ අව්‍යාකෘත ධම්මියක්. සමහර තැනක කියනවා නිචාන ධාතුව කුසල් ධම් කියලා. ඒ කියන්නේ පොදු හැදින්වීමක් හැටියට පමණයි. නමුත් ධම් හැටියට විග්‍රහ කිරීමේදී, නිචාන ධාතුව අව්‍යාකෘත ධම් සවභාවයක්.

දැන් ලෝකෝත්තර ධම් 9, කුසල් සහ අව්‍යාකෘත වශයෙන් කොටස් දෙකකට ව්‍යවස්ථාපනය වෙනවා.

මෙන්න මේ භූමි හතරේම තියෙන, එනම්; කාමාවචර භූමියේ, රූපාවචර භූමියේ, අරූපාවචර භූමියේ, සහ

අපරියාපන්න භූමියේ, එකමුතුවෙන ඒ ධර්ම සමුදාය, කුසල, අකුසල, අව්‍යාකෘත හැටියට සැලකූ ඔක්කෝම ධර්ම කාණ්ඩ 9 ක් වෙනවා. ඒ නිසා, ඒ ධර්ම 9 ම, ඔය විදියට බලන්න පුළුවන් නිසා, බලන්න පුළුවන් ඥානයක් තියෙනවා. ඒ ධර්මවල වෙනස් වෙනස් ආකාර බලන නුවණක්, භූමි වශයෙන්, ධර්ම වශයෙන් වෙනස් කර කර බලන ඥාණයට කියනවා, ධර්මා නවයක් ව්‍යවස්ථාපනය කරන, සලකුණු කරන ඥාණය කියලා. ඒකට කියනවා, ‘ධර්ම නානත්තේ ඥාණය’ කියලා. ධර්මනානත්තේ ඥාණයෙන් තමයි ඔය වැඩේ කරන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ.

දැන් මෙතන ධර්ම කාණ්ඩ නවයක් ගැන කියනවා.

අපි කලින් කිව්වා තව ධර්ම කාණ්ඩ 9 ක් ගැන. ඒකටත් කියනවා ‘නව ධර්ම වචන්තානේ පඤ්ඤා’ කියලා. ඒ කියන්නේ, මූලික ධර්ම හැටියට, “ධාතු එස්ස චේදනා සඤ්ඤා සංකප්ප ඡන්ද පරිලාභ පර්යේෂණ පටිලාභ” ක්‍රියාත්මකවෙන ධර්ම. යම්කිසි ආරම්භණයකට බැසගන්නා විදියෙන් ක්‍රියාත්මක වෙන ධර්ම 9 තමයි එතනදි කිව්වේ.

මෙතනදි කිව්වේ, මේ ඔක්කොම ටික භූමි හැටියට, භූමි 4 ක වැඩකරන ධර්ම හැටියටයි.

තවත් එකක් කිව්වා, මේ ධර්ම ඇතිවෙනකොට, එක ධර්මයක් මුල්වෙලා ඉදිරියට වැඩිගෙන යනවා කියලා. ඒ ධර්ම ටිකට කිව්වා ‘පාමොජ්ජ මූලික ධර්ම නවය’ කියලා. ලාබාල සතුටකින් පටන්ගෙන, ඒක මෝරලා වැඩිලා ප්‍රීතියක් බවට

පත්වෙනවා. ඒක පදනම්වෙලා පස්සද්ධිය, සැහැල්ලුව ඇතිවෙනවා. එය පදනම් කරගෙන සැප වේදනාවක් දැනෙනවා. ඒ එක්කම සමාධිය, ඒකාග්‍රතාවය වැඩෙනවා. සමාධිය පදනම්වෙලා යථාභූත ඥානය කියන ප්‍රඥාව පහලවෙනවා. ස්කන්ධ ධර්මයන් ගැන ප්‍රඥාව පහලවෙනකොට ඒවා ගැන කලකිරීමක් ඇතිවෙනවා. ලෝකයේ හේතු එල ධර්ම පිළිබඳව, ස්කන්ධ පංචකය පිළිබඳව එපාවීමක් ඇතිවෙනවා. ඒ කලකිරීම හේතුවෙනවා මාගී ඥානයට හෙවත් විරාගයට. ඒකෙන් තමයි, අව්‍යාකෘත ධර්මය කියලා කතාකරපු විමුක්ති පඤ්ඤාව කියන ඤාණයට පත්වෙන්නේ.

දැන් බලන්න, මේ *පාමොජ්ජය* කියන තරුණ ප්‍රීතිය, නිවන් ගමනක යෙදෙන කෙනාට පිහිට වෙන විදිය. යම්කිසි තරුණ, ලා සතුටක් පදනම් කරගෙන ධර්ම මාර්ගයේ ගිහිල්ලා, ඒකට වැටිලා ඉදිරියට ගිහිල්ලා, නිවන් අවබෝධ කිරීමෙන් කෙලවරවෙන තැනටත් පිළිවෙලට යන ධර්ම 9 ක් තියෙනවා.

නවයේ කොටස් 4 ක් තියෙනවා. ඒ නවයේ කොටස් 4 ගත්ත ගමන්, ඔක්කෝම ටික සම්පූර්ණයි.

මෙතන තියෙනවා *පාමොජ්ජ*, තරුණ ප්‍රීතිය මූලික කරගෙන ඒක හරහා ඉදිරියට යන ධර්මයන් නවයක්. ඒවා ‘නව *පාමොජ්ජ මූලිකා ධර්මා*’ හැටියට හඳුන්වනවා.

තව එකක් තියෙනවා, යෝනිසෝ මනසිකාරය මුල්කරගත්ත ධර්ම 9 ක්. ‘නව *යෝනිසෝ මනසිකාර මූලිකා ධර්මා*’. යෝනිසෝ මනසිකාරය පවත්වමින් නුවණින්

මෙතෙහි කරනවා. එකක් තමයි අනිත්‍ය වශයෙන් මෙතෙහිකරනවා. “අනිච්චතො, දුක්ඛතො අනත්තතො විරාගතො නිරෝධතො“. අනිත්‍ය වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, අනාත්ම වශයෙන්, මෙතෙහි කරනකොට, අනිත්‍ය වශයෙන් වැටහෙනකොට, මේවා වැඩක් නැහැ, නිත්‍ය නැහැ, අසාරයි. මේවා එක විදියකට රඳා පවතින්නේ නැහැ කියලා, ටික ටික දැනෙන්න පටන්ගන්නවා.

සක්මන් භාවනා කරනකොට, බනක් අභනකොට, විත්තානුපස්සනාව වඩනකොට, ටික ටික දැනෙන්න පෙනෙන්න පටන්ගන්නවා. එහෙම දැනෙනකොට, අනිත්‍ය වශයෙන් මෙතෙහි කරනකොට, ඒ වැටහීමක් එක්ක, ඒ වැටහීම පදනම්වෙව්ව, සතුටක් ඇතිවෙනවා. ඒක හරි ලා සතුටක්. හැබැයි, ඒක දිගටම කරගෙන යන්නට ඕනෑ. මෙතෙහි කරන්නට ඕනෑ. එතකොට, මෙතෙහි කිරීමක් වැඩිවෙනවා. සතුට ඇතිවීමක් වැඩිවෙනවා. ඒ පාමොජ්ජ ගතිය තව ටිකක් වැඩිලා ප්‍රීතීමත් ගතියකට දියුණු වෙනවා. අනිත්‍ය වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, අනාත්ම වශයෙන් යෝනිසෝ මනසිකාරය කරගෙන යනකොට, මේ දියුණුව හැදෙනවා.

අනිත්‍ය වශයෙන් මෙතෙහි කරගෙන යනකොට, සතුටක් ඇතිවෙලා, සතුට ප්‍රීතියක් බවට පත්වෙලා, ඒ ප්‍රීතිය වැඩිලා වැඩිලා, පස්සද්ධි ගතියක් ඇතිවෙනවා. විදඹිනා ඤාණය වැඩෙනකොට, තමන්ගේ සිතේ සැහැල්ලු ගතියක්, ශාන්ත ගතියක් හොඳට ඇතිවෙනවා.

ඒ අවස්ථාවේදී වේදනාව මෙනෙහි කරගෙන යනකොට, මුලදී බොහොම අමාරුයි. ඒත් දිගටම මෙනෙහි කරනවා. එහෙම මෙනෙහි කරගෙන යනකොට, වේදනාව හසු වෙලා, අනිත්‍ය වශයෙන් මෙනෙහි කිරීම නිසාම, ඒ බව වැටහෙනකොට, අපට සන්තෝෂයක් ඇතිවෙනවා. ඒ සන්තෝෂය ඇතිවෙනකොට වේදනාවත් නැතිවෙලා ගිහිල්ලා, අමුතු සැහැල්ලු ගතියක් ඇතිවෙනවා. දැන් වේදනාව සැප වේදනාවකට පරිවර්තනය වෙනවා.

දැන් සැහැල්ලුයි, සැපයි. දැන් තවදුරටත් විදේශිතා කරගෙන යනවා. සමාධියක් ඇතිවෙනවා. විදේශිතා සමාධිය එනකොට, යෝනිසෝ මනසිකාරය පවත්වනු නිසා, ධර්මා 5 ක් ඇතිවෙනවා.

ඒ ධර්මා 5, ආවාට පස්සේ, යථාභූත ඥානය කියන තැනදී, මෙන්ම මේ සමාධිය ඇතිවෙනවා. එතකොට තේරෙනවා, මෙන්ම මේකට තමයි දුක කියන්නේ කියලා. ඒ නිසා, යථාභූත ඥානයෙන් දකිනවා, එකක් තමයි සත්‍ය වශයෙන්ම දුක කියලා. ඒ තමයි 6 වෙනි ඥානය.

ඒ වගේම, යථාභූත ඥානයෙන් දකිනවා, මේ තමයි දුක් ඇතිවෙන හේතුව කියලා. ඒ තමයි 7 වෙනි ඥානය.

නැවතත් යථාභූත ඥානයෙන් දකිනවා, මේ තමයි නිවන හෙවත් දුක් නැති තැන කියලා. ඒ තමයි 8 වෙනි ඥානය.

රිලිභට, යථාභූත ඥානයෙන් දකිනවා, මේ තමයි මාගිය. මේ තමයි මෙනෙහිකිරීම. ඒ තමයි 9 වෙනි ඥානය.

එතකොට, යථාභූත ඥාණය යටතේ මෙතන තියෙනවා වතුරායී සත්‍ය ධර්මයන් ඔපගන්වන, මතුකරවන, අවබෝධ කරවලාදෙන, ඥාන ධර්ම 4 ක්. සමාධිය දක්වා කාරණා 5 යි, ඥාන ධර්ම 4, ඔක්කොම ධර්ම කාරණා 9 ක් වෙනවා.

දැන් මෙතැන කියන මේ යථාභූත ඥාණය ඇතුළේ අර පාමොජ්ජ මූලික ධර්ම හැටියට කියවුණු තැන යථාභූත ඥානය, නිබ්බිදාව, විරාගය, විමුක්තිය වෙන වචන වලින් කියලා තියෙන්නේත් මේ ටිකම තමයි. ඒ වතුරායී සත්‍යයම වෙනත් වචන වලින් ධර්ම වලට අනුව කියා දීපු විදියයි.

මෙතැන, හරියට ම සත්‍ය ඥාණ හතර නම් වශයෙන් කියනවා. 'දුක්ඛ, සමුදය, නිරෝධ, මාගී' කියලා. කලින් විස්තරයේදී වැඩිගෙන යන ධර්ම වශයෙන් කියනවා. ඕක තමයි වෙනස.

මෙතැනත් තියෙනවා ධර්ම 9 ක්. නවය බැගින් ධර්ම කාණ්ඩ 4 ක් තියෙනවා.

මේ ධර්ම ටික අවබෝධ කරගන්ට නම්, අපි හොඳට මෙනෙහි කිරීමම තමයි පවත්වන්න ඕනෑ වෙන්නේ.

ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරමින් ආහාර ගැනීමේදී සමාධිය වැඩෙනවා. සමාධි තියෙන සිතේ එකභාවය එක්ක තමයි බත් පතට, ක්‍රියාවට, හපන එකට, රස විඳින එකට

යොමුවෙන්නේ. ඒ ඒ වෙනස්කම් දකින්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ, සමාධි ගුණය යම් පමණකට එතන හැඩගැහුණොත් විතරයි. සමාධි ගුණය නැති කෙනාට ඒක ජේන්නේ නැහැ.

ඒ නිසා, මේ යෝනිසෝ මනසිකාරය පැවැත්වීම ඒ තරම්ම වටිනා, ශ්‍රේෂ්ඨවූ, උතුම්වූ, ධර්මයක්.

ඉතින් අද මේ පින්වතුන්ට මේ ඤාණ ධර්ම යටතේ මෙන්ම මේ කරුණු ටික තරමකට සිහිපත් කරදීම තමයි සිද්ධ කළේ. ඒ නිසා, හොඳින් ධර්ම මනසිකාරය කරන්ට, මේවා මෙනෙහි කරන්නට බය නැතුව ඉදිරිපත්වෙන්න.

සැම දෙනාටම සුවසේ වතුරායී සත්‍ය ධර්මය අවබෝධ කරගෙන අමා මහ නිවනින් සැනසෙන්නට ලැබේවා කියලා මෙමත්‍රියෙන් ප්‍රාර්ථනාකරනවා.

සැම දෙනාටම තෙරුවන් සරණයි!

සාධු! සාධු!! සාධු!!!

හත්තේ ජිනාලංකාර

අනිච්චතෝ මනසිකරෝතෝ පාමොජ්ජං ජායති

පමුදිතස්ස ජිති ජායති

ජිති මනස්ස කායෝ පස්සම්භේති

පස්සද්ධි කායෝ සුඛං වේදේති

සුඛිතෝ චිත්තං සමාධියති

සමානිතෙන චිත්තේන යථාභූතං ජානාති, පස්සති

ධාතු නානත්වය නිසා ස්ඵඨි නානත්වය

ස්ඵඨි නානත්වය නිසා වේදනා නානත්වය

වේදනා නානත්වය නිසා සඤ්ඤා නානත්වය

සඤ්ඤා නානත්වය නිසා සංකප්ප නානත්වය

සංකප්ප නානත්වය නිසා ඡන්ද නානත්වය

ඡන්ද නානත්වය නිසා පරිලාභ නානත්වය

පරිලාභ නානත්වය නිසා පර්යේෂණ නානත්වය

පර්යේෂණ නානත්වය නිසා පටිලාභය